

Vem driver drevet?

- Eller var det bara medieornitologi?

Författare: Jonas Partheen och Peter Wikberg
Handledare: Johannes Bjerling
Kandidatprogrammet i journalistik
Institutionen för journalistik, medier och kommunikation
Göteborgs Universitet
VT 2013

Abstract

This bachelor thesis is a critical study of the term *Media hunt* or as it is also called, *feeding frenzy*. It exams if media is acting like one institution and publishing content with similar journalism or if there is a possibility to single out one newspaper/radio station or an entire segment as the driving force.

The study includes articles from four of the leading Swedish news channels; the two tabloids Aftonbladet and Expressen, the morning paper Dagens Nyheter, and the news program on public service radio Ekot.

The thesis has focused on the publications in the media and radio to see if there is a difference between *media hunt journalism* and journalism *during a media hunt*. Totally, 360 articles and radio reports are included. Seven questions have been asked to each article or radio report to conclude if and how much the article or radio report contains media hunt journalism.

We examined four well known Swedish political scandals during the 21st century, presented with the title they had at the time for the scandal. The party leader of the Social Democrats, Håkan Juholt; Secretary of Defense, Sten Tolgfors; Secretary of Justice, Laila Freivalds; and Secretary of Commerce, Maria Borelius.

The main findings are that the political scandals of Laila Freivalds and Sten Tolgfors are not media hunts and, despite, no single media can be seen as the main force behind media hunts there is clear that the segment of tabloids publishes more media hunt journalism than both Dagens Nyheter and Ekot.

In the conclusion we argue for that the term media hunt or feeding frenzy is over used in the Swedish debate during political scandal and the uncomfortable feeling exposed person experience is to be considered as a price of democracy.

Key words: *Media scandals, political scandals, media hunt, feeding frenzy*

Sammanfattning

Denna uppsats ställer frågan om vem som driver mediedrevet. Om det är en gemensam och samstämmig aktion från medierna, eller om det istället går att utskilja en enskild aktör eller ett segment som drivande kraft i drevet. För att göra detta har vi valt att titta närmare på de publiceringar som har gjorts under fyra mediedrev.

Vi har kodat samtliga artiklar och inslag från fyra stora medieaktörer under dreven genom en kvantitativ metod med frågor för att utröna om journalistiken flyttar gränserna för vad som ses som acceptabla och därmed gör övertramp mot de journalistiska idealen och den demokratiska roll som media tilldelats. Detta för att identifiera en skillnad mellan *drevjournalistik* och journalistik i ett mediedrev.

De drev som undersökts är Håkan Juholt, då socialdemokratisk partiledare, Laila Freivalds, då justitieminister, Sten Tolgfors, då försvarsminister och Maria Borelius, då handelsminister. Medierna vi har undersökt är kvällstidningarna Aftonbladet och Expressen, dagstidningen Dagens Nyheter och public service nyhetsprogram i radio, Ekot.

Våra resultat visar att det går att urskilja enskilda aktörer som flyttar gränserna för vad som är godtagbara publiceringar, och att deras sätt att flytta gränser får andra att följa efter. Det går inte att peka på en enskild medieaktör som drivande i dreven, däremot är det tydligt att segmentet kvällstidningar är drivande.

Våra resultat visar också att två av de politiska skandaler vi undersökt inte alls handlade om ett *mediedrev*, nämligen fallen Laila Freivalds och Sten Tolgfors. Där var det en låg andel drevdrivande journalistik och rapporteringen var varken särskilt intensiv eller sammanhängande.

Slutligen konstaterar vi att det finns en diskrepans mellan hur praktiken, samhälls – och mediedebatten, använder sig av uttrycket *mediedrev*, och hur teorin definierar ett *mediedrev*.

Nyckelord: *medieskandaler, politiska skandaler, mediedrev, publiceringsansvar*

Innehåll

1. INLEDNING	6
1.1 Journalistiska ideal.....	6
1.2 Förändrad journalistik	7
1.3 Politiska skandaler i media.....	7
1.4 Skandaler – bra eller dåligt?.....	7
2. SYFTE	10
2.1 Problem med tidigare studier.....	10
2.2 Systemorsaker	11
2.3 Alla medier över en kam.....	11
2.4 Ett mediedrev – flera beståndsdelar.....	12
3. FORSKNINGSPRÅG.....	12
4. TEORI	13
4.1 Mediers makt.....	13
4.2 Mediedrevets beståndsdelar.....	13
4.3 God journalistik	14
4.3.1 Skildra	14
4.3.2 Granska.....	14
4.3.3 Källor	14
4.4 Dålig journalistik.....	15
4.4.1 Konsekvenskrav.....	15
4.4.2 Bristande relevans	16
4.4.3 Ryktesartiklar	17
4.4.4 Designade nyheter	17
5. METOD.....	19
5.1 Fallen.....	19
5.1.1 Laila Freivalds (S).....	19
5.1.2 Sten Tolgfors (M).....	19
5.1.3 Maria Borelius (M).....	20
5.1.4 Håkan Juholt (S).....	20
5.2 Medieurval.....	20
5.3 Frågor	21
5.3.1 Kräver rubriken/anslaget konsekvenser eller har den täckning med hjälp av citerade anonyma källor?.....	21

VEM DRIVER DREVET?

5.3.2 Sätter texten en ram för moralen?	22
5.3.3 Kräver texten konsekvenser mot drevpersonen som inte kommer från en namngiven riksdagsledamot eller statsråd?	22
5.3.4 Citeras anonyma källor?	23
5.3.5 Innehåller texten uppgifter som författaren medger inte är bekräftade eller uttryckliga rykten?	23
5.3.6 Handlar texten om drevpersonens familj/sociala omgivning bortom dennes yrke och skandalen?	24
5.3.7 Bygger texten på designade nyheter?	24
5.4 Reliabilitet.....	25
6. RESULTAT	26
6.1 Det totala drevet.....	26
6.3 Enskilda drev	27
6.3.1 Laila Freivalds.....	28
6.3.2 Sten Tolgfors	29
6.3.3. Maria Borelius.....	30
6.3.4. Håkan Juholt.....	32
6.4 Sammanfattning	34
7. SLUTSATS	35
7.1 Allt är inte mediedrev	35
7.2 Följa John.....	36
7.3 Kvällstidningarna driver.....	36
7.4 Fortsatta studier.....	37
7.5 Våga ta ansvar	38
8. Litteraturförteckning.....	39

1. INLEDNING

Det socialdemokratiska arbetarpartiet har partikongress i Göteborg den 5-7 april 2013. Partiet väljer Stefan Löfven till ordförande och den på förhand svåra frågan om vinster i välfärden får en kompromisslösning som ombuden är nöjda med. Överlag är det en positiv stämning när de partiaktiva åker hemåt. På måndagen, dagen efter kongressens avslut, avslöjar tidningen Expo att den nyinvalda suppleanten i partistyrelsen Omar Mustafa – som också är ordförande i Islamiska förbundet – bjudit in personer med antisemitiska åsikter till förbundets evenemang. Historien väcker intresse i all svensk dagspress och under den följande veckan är bevakningen av Omar Mustafa intensiv. Han anklagas för att vara antisemit och inte värna om demokratiska principer. På lördagen, mindre än en vecka efter han valts in, avgår Omar Mustafa som suppleant i partistyrelsen.

När Omar Mustafa själv ytterligare en vecka senare förklarar varför han avgick är förklaringen att medierna utsatte honom för ett mediedrev som partiet inte klarade av att hantera. Behandlingen i media är den avgörande orsaken till hans avgång. Omar Mustafa är inte ensam om att skylla på medierna vid sin avgång. Flera andra politiker har gjort samma sak, men stämmer förklaringen med verkligheten? Är det så att media går längre än den demokratiska uppgiften om granskning i sin politiska rapportering? Och går det att säga att "media" som en enhet alltid agerar i grupp?

1.1 Journalistiska ideal

För drygt 40 år sedan avslöjade journalisterna Carl Bernstein och Bob Woodward det som senare skulle bli känt som Watergateskandalen – den första riktigt stora och globalt uppmärksammade politiska skandalen som sedan dess fungerat som ett journalistiskt föredöme över hela världen (L. J. Sabato 1993, 61ff). Politiska skandaler förekom i media redan under 1600-talet (Thompson 2000, introduction), men Watergateavslöjandet blev starten på det starka journalistiska granskningsidealet (Bromander 2012, 69f). Ett ideal som sedan dess har ökat i styrka och fått än mer framträdande roll i de uppgifter media vanligtvis tillskrivs i ett demokratiskt samhälle. Mediernas roll och uppgift har sammanfattats på följande sätt i den svenska pressutredningen:

Massmedierna fullgör tre uppgifter som är särskilt angelägna för den fria åsiktsbildningen, nämligen uppgiften att förse medborgarna med sådan information att de fritt och självständigt kan ta ställning i samhällsfrågor, uppgiften att granska de inflytelserika i samhället och uppgiften att låta olika åsikter komma till tals (SOU1995:37. 156)

För den svenska journalistkåren som helhet har det granskande idealet varit det absolut viktigaste i över 20 års tid, och det är också ett ideal som blir allt viktigare (Djerf-Pierre & Wiik 2012). Skandaler har inte bara varit något som varit eftersträvänt för journalister utan det har även ansetts vara ett tecken på att media fullgör sin granskande uppgift och indikerat en levande och vital demokrati där missförhållanden uppdragas och kommer upp till ytan. Uppgiften har varit så central att flera journalistiska priser har inrättats (mest noterbart i Sverige är Guldspaden och Stora Journalistpriset) för att uppmärksamma och hylla såväl enskilda journalister som hela redaktioner som på ett eller annat sätt kunnat avslöja en skandal. (Allern & Pollack 2012, 19f)

1.2 Förändrad journalistik

Under senare år har all nyhetsjournalistik – även den politiska – utvecklats mot att bli allt mer kommersialiserad (Hadenius, Weibull & Wadbring 2011). För den politiska journalistiken betyder det att den har gått från att vara sakfrågeorienterad till att bli mer personfixerad med fokus på konflikter. Politiken beskrivs i allt högre utsträckning utifrån en spelteori som innebär att det finns tydliga och klara vinnare.

Opinionsundersökningar och politikers privatliv får ta större plats i rapporteringen på bekostnad av sakfrågor och ideologiska diskussioner. (Nilsson 2004, 94ff; Strömbäck 2012)

Politiska skandaler har till sin natur ett person- och konfliktfokus som dessutom lätt kan omvandlas till opinions- och förtroendefrågor där vinnare och förlorare kan utses.

Sammanfattningsvis passar skandaler väldigt bra in i de förändrade kraven som det nya medielandskapet ställer. Detta tillsammans med det starka idealet kring granskning gör att det inte är konstigt att mediernas rapportering kring politiska skandalerna har ökat sedan 30 år tillbaka i tiden. Utvecklingen har accelererat kraftigt sedan starten av 2000-talet och även fått en ändrad inriktning mot ett större fokus på händelser inom politikens privata sfär. (Allern, Kantola, o.a. 2012, 35f)

1.3 Politiska skandaler i media

Det helt centrala verket inom den akademiska litteraturen rörande politiska mediaskandaler är John B. Thompssons *Political Scandal. Power and Visibility in the Media Age* (2000). I boken argumenterar han för att det finns tre områden för politiska skandaler – ekonomiska, maktrelaterade och privata, och att alla skandaler, oavsett område, innebär att (1) en allmän norm eller moral har brutits, (2) händelsen är känd för fler än de inblandade, (3) det måste finnas en allmänhet (publik) som blir upprörda av händelsen, (4) det måste finnas någon som offentligt vill uttala en kritik mot händelsen och (5) händelsen måste hota eller ifrågasätta politikerns position.

I takt med att media i allt högre utsträckning rapporterar om politiska skandaler har också flera forskare vänt blickarna mot fenomenet (se t.ex. Thompson 2000; Nord 2001; Nilsson 2004; Ekström & Johansson 2006; Allern & Pollack 2012). Inom litteraturen finns det ett starkt konsensus kring att det som är att anse som en skandal är kulturellt och tidsbundet. En skandal i ett land kan vara en obetydlig nyhet i ett annat land eller i en annan tid och för att något ska vara en skandal räcker det inte med att något avslöjas utan det kräver en längre tids rapportering. Eller, som Ekström och Johansson (2006) uttrycker det: “[a] scandal is not mererly something that is revealed, but something that is shown, reported, staged and kept alive day after day.” (17)

1.4 Skandaler – bra eller dåligt?

Samtidigt som det finns en grupp som påpekar att skandaler är ett tecken på att media tar sin granskande uppgift på allvar (Johansson 2007; Sabato, Stencel & Lichter 2000, 95) har flera forskare – främst under senare år – pekat på problem med utvecklingen (Nord 2001; Allern & Pollack 2012). Kritikerna riktar sig främst mot tre punkter. Den *första* och mest uppmärksamma är att media inte bara granskar, utan också kräver konsekvenser, oftast i form av avgångskrav. Kritikerna argumenterar att media genom avgångskrav underminerar den demokratiska principen att det är folket som genom fria allmänna val ska tillsätta och avsätta sina politiska representanter. (Nord 2001; Nilsson 2004; Bromander 2012) Sigurd Allern och Ester Pollack (2012) liknar det vid att media har tagit över rollen som kyrkan tidigare hade när de skriver:

VEM DRIVER DREVET?

In practice, the modern news media have taken over the role previously occupied by the church in evaluating sinful conduct, suggesting penance and considering forgiveness – all with the assistance of the modern priesthood of communications experts (19)

En *andra* kritik är att fokuseringen på skandaler leder till att medborgarna blir sämre informerade om de politiska alternativ som finns. Det sker dels genom att rapporteringen kring sakfrågor minskar eller försvinner helt men också genom att politikerna blir så försiktiga i sina kontakter med journalister att allt som sägs är välregisserat. Av rädslan för att säga något som kan tolkas fel eller agera konstigt i någon situation stänger politikerna ute journalisterna från vardagen och uppträder endast på presskonferenser eller i andra sammanhang där risken för misstag är minimerat. I slutändan riskerar beteendet bidra till politikerförakt och den allmänna uppfattningen att politiker är en egen samhällsklass och allmänhetens möjlighet att lära känna politikerna och den politik som de kan rösta på i valen minskar, något som är skadligt för demokratin. (Sabato 1993, kap. 7; Sabato, Stencel & Lichter 2000, 95)

Den *tredje* kritiken riktar sig internt mot medierna och menar att fokuseringen på skandaler undergräver mediernas trovärdighet. När allt mer av det politiska materialet i en tidning kretsar kring skandaler inser allmänheten att mediebilderna inte stämmer med verkligheten. Uppfattningen om att media lyfter fram skandaler påverkar trovärdigheten i negativ riktning. Med en lägre trovärdighet blir det svårare för media att få politiker och makthavare att ställa upp, något som ytterligare minskar trovärdigheten (Sabato 1993, kap. 7). Genom sitt agerande sätter media sig själva i en position av en nedåtgående spiral som är svår att bryta.

Dilemmat mellan att journalister ska granska och på det sättet föra fram skandaler i ljuset och risken för att undergräva demokratin genom sitt agerande fångas på ett mycket bra sätt av Sigurd Allern och Ester Pollack (2012)

There are no easy ways to solve this dilemma. One answer may be to both accept 'scandals' as part of the democratic process, and at the same time view media hunts with an independent, sceptical and critical eye (49)

Kritiken riktas hårdast och mest tydligt mot de fall av skandaler som utvecklas till det som brukar kallas för mediedrev (engelska: feeding frenzy). Gränsen mellan en skandal och ett mediedrev är inte alltid tydlig och den senare formen av rapportering uppkommer oftast som en fortsättning på olika typer av politiska skandaler i media. En vanlig distinktion som inte lägger någon vikt vid innehållet utan hur det har uppfattats är den att mediedrev, till skillnad från skandaler, är något negativt (Bromander 2012, 69f). Mer precist ska media gå längre än sin granskande funktion. Rapporteringen ska också vara närgången, intensiv och enkelspårig och risken är att media börjar driva en åsikt snarare än en objektiv och kritisk rapportering (ibid). Medier kan givetvis, och gör också, övertrampa i all sin rapportering – även den som sker utanför mediedrev men *"...nowhere in such abundance as during a feeding frenzy"* (Sabato 1993, 136). Även om mediedrev ses som något negativt där media missbrukar sin makt går det inte att få bort i dagens medielandskap, utan ska snarare ses som *"ett centralt fenomen i den medierade politiska skandalen"* (Nord 2001, 26) som kommer bli allt vanligare i takt med den ökade medieringen av samhället (Nord & Strömbäck 2012b) och mediedrev har också

VEM DRIVER DREVET?

blivit ett vanligare fenomen under de senaste åren (Lerner 2010). Det som oftast börjar som en granskning där media lyfter fram missförhållanden, brister eller dolda uppgifter och på det sättet lever upp till sin granskande funktion kan snabbt förändras till en jakt på ett byte där granskningen är underordnad eller helt lyser med sin frånvaro. Det blir ett intrinsiskt värde för media att fälla bytet (Bromander 2012, 69), men stämmer det verkligen att mediedrev är dåliga för demokratin, politikernas relation till medborgarna och mediernas förtroende? Går det att säga att mediedrev till stor del innehåller journalistik där media kliver över sin granskande makt?

2. SYFTE

Längst, hårdast och mest närgången blir den politiska skandal som utvecklas till ett mediedrev. Även om det säkert har funnits fall sedan långt tid tillbaka i historien som idag skulle klassificeras som ett mediedrev är det ett relativt nytt begrepp. En stor del av den litteratur som behandlar politiska skandaler nämner mediedrev och liknar det vid en jaktsituation där politikern är djuret som hela journalistkåren jagar för att fälla. I jakten är alla medel tillåtna och jakten fortsätter ohämnat och utan självkritik tills djuret är dödat (eller avsatt i politiska termer) (se t.ex. Nord 2001; Allern & Pollack 2012). Mediedrev behandlas mer explicit av Larry J. Sabato (1993) som gör en definition där det centrala är att en "kritisk massa" av journalister täcker en politisk skandal intensivt under en längre tid. Samtidigt medger författaren att definitionen är svårtolkad och några precisa gränsvärden finns inte när han skriver "[n]o precise number of journalists can be attached to the term *critical mass*, but in the video age, we truly know it when we see it" (hans kursivering) (6).

Larry J. Sabato argumenterar alltså för att vi känner igen mediedrevet när vi ser det. Några mätbara och objektiva kriterier finns inte. På samma sätt handlar den allmänna diskussionen om förekomsten av mediedrev eller inte efter en avslöjad skandal ofta om granskningen var befogad eller inte. En befogad granskning är inget mediedrev och det omvända. Den stora frågan blir vem som ska avgöra om en granskning är befogad och, inte helt oväntat, skiljer sig svaret beroende på vem som svarar. När medierna tillfrågas är det nästan aldrig ett drev, medan den utsatta och dess sympatisörer allt som oftast lyfter fram att det är ett mediedrev. Båda sidorna använder svepande argumentation utan nyansering eller empirisk förankring i det som faktiskt kan bidra till ett mediedrev – nämligen mediernas publicering (ett tydligt exempel på denna diskussion kan höras i Sveriges Radio 2013). För att kunna utvärdera om det är ett drev behövs en mer objektiv måttstock som inte bara handlar om något så subjektivt som en upplevd känsla från olika håll.

2.1 Problem med tidigare studier

Att samhällsdebatten använder sig av svepande argumentation utan systematisk förankring i empiriskt material är en sak, men detsamma gäller även i delar av den akademiska litteraturen som berör mediedrev. Såväl den litteratur som gör en explicit som implicit genomlysning av mediedrevet som fenomen använder ett induktivt angreppssätt och beskriver vad som kännetecknar enskilda och, i allmänhetens ögon, väletablerade fall av mediedrev (se t.ex. Sabato 1993; Nord 2001). Den stora bristen med ett sådant tillvägagångssätt är tredelad och bygger på att det (I) är omöjligt att veta om resultaten och beskrivningen av journalistiken är unik för mediedreven eller om samma kännetecken finns i all journalistik, att (II) resultaten föregår teorin, och (III) studien går inte att falsifiera. Författaren bestämmer först vilka fall som är mediedrev och studerar sedan – ibland med anekdotisk karaktär – vilka beståndsdelar som finns i rapporteringen. Studierna brister i systematik och den "allmänna uppfattningen" kring rapporteringen står som sanning snarare än en kritisk granskning av den reella och faktiska rapporteringen. Avsaknaden av en tydlig och strikt definition leder till godtyckliga svar kring vad som är ett mediedrev, något som inte lever upp till det basala akademiska kravet på möjligheten att falsifiera teorierna (Esaiason m.fl, 23). Den flytande definitionen är, ur ett akademiskt perspektiv, också problematisk eftersom det omöjliggör en objektiv bedömning som inte bygger på ad-hoc uppfattningar. På ett mer

allmänt eller samhälleligt plan leder avsaknaden av en definition till att politiker lättare kan skylla på mediedrevet som orsaken till sin avgång, och på så sätt slippa stå till svar för sitt agerande.

2.2 Systemorsaker

Den studie som skiljer sig ur mängden och – på många sätt förtjänstfullt vis – försöker ge ett svar på varför mediedrev uppstår är *Offentlighetens tribunal, Drevkarlar och demokrati* (Nilsson, 2004). Studien syftar till att undersöka orsakerna bakom drevprocesser och hur den påverkar demokratin. Den argumenterar för att grunden till mediedrev ligger på systemnivå och genom synergieffekter där den moderna journalistiken med ökad kommersialisering, ökat personfokus och kravet på billigare produktion leder – på ett närmast deterministiskt sätt – till det ökade antal mediedrev. Huvudorsaken till att mediedrev uppstår ligger inte hos det enskilda mediet utan är ett resultat av den omgivning och miljö som de verkar i, det samarbete som finns mellan medier.

Fokuseringen på systemorsaker ligger väl i tiden med den allt större mängden forskare som pekar på att mediers nyhetsutbud – trots allt fler medier – blir allt mer homogeniserat (Hadenius, Weibull & Wadbring 2011). Vissa går så långt i sin argumentation att de redan idag hävdar att media är att betrakta som *en* samhällsinstitution som oavsett målgrupp, finansiering eller ägarförhållanden agerar likartat på givna nyheter (Cook, 1998). Det kan antas att detta blir extra tydligt i mediedrev som per definition innebär att media rapporterar om samma händelse på likartat sätt (se ovan). Samtidigt finns det andra studier som visar att olika tidningar ger politiska skandaler olika mycket publiceringsutrymme och att tidningars politiska färg påverkar hur rapporteringen om politiska skandaler ser ut (Fladmoe och Jenssen 2009, 343f).

Joakim Nilssons studie bidrar till en större förståelse kring mediedrevet men samtidigt finns det indikationer på att det kan finnas skillnader inom systemet. Att bara titta på marknadsmässiga och strukturella förutsättningar som grund för mediedrevens frodande tillvaro är att delvis befria det enskilda mediet från sitt egna ansvar – det publicistiska ansvaret. Genom att fokusera på den faktiska rapporteringens innehåll och form kommer denna studie kunna uttala sig om eventuella skillnader mellan olika medier. Skiljer sig innehållet åt är medias innehåll inte så förbestämt som teorin om en institution säger och det föreligger ett publicistiskt ansvar.

2.3 Alla medier över en kam

Gemensamt för den såväl ytliga som djupgående litteraturen är att den berör mediedrev som *en enhetlig* process av normfrånstegande rapportering. När väl mediedrevet har börjat gör forskningen ingen åtskillnad mellan rapporteringen, utan all rapportering betraktas som en del av mediedrevet (Lull & Hinerman 1997). Andra menar till och med att den enhetliga rapporteringen är en förutsättning för drevet (Sabato 1993), men kan mediedrevet verkligen förenklas till att vara något samstämmigt som kan betecknas enligt sådana enkla definitioner. Även om flera medier rapporterar från samma händelse betyder det inte per automatik att rapporteringen är likartad, och en likartad rapportering behöver inte vara dålig, som det innebär om den definieras som ett mediedrev.

Vissa definitioner av drev fokuserar även på hur media väljer samma nyheter med samma vinklar. Det är en del av studierna kring kommersialiseringen av media som leder till en homogenisering av materialet. Att detta inte är en del av vår studie är för att det i sig inte går att benämna en gemensam nyhetsvärdering som drevdrivande. Det kan ses som problematiskt utifrån att få perspektiv ges publiceringsutrymme trots ett massivt material. Men det är övertrampen, den drevdrivande journalistiken som är det intressanta för vår studie. En likvärdig nyhetsvärdering i sig driver inte ett mediedrev.

2.4 Ett mediedrev – flera beståndsdelar

Personer som varit utsatta för ett mediedrev ger en bild av att medierna blir en grupp som det är omöjligt att försvara sig mot eller "vinna" över i kampen om att äga sakfrågan (Pihlblad 2010). Det finns ingen anledning att betvivla denna uppfattning från den utsatta, men även om rapporteringen blir mer likriktad under ett mediedrev än under den vanliga rapporteringen (Wahlberg 2008) består rapporteringen av flera beståndsdelar; för att nämna några – granskande, hårdbevakande, underhållande och avsättningskrävande. Somliga av dessa beståndsdelar kan ses som journalistiskt berättigade, somliga som nödvändiga, och ytterligare andra delar kan ses som ett maktmissbruk bortom den roll som journalistiken tilldelats. Det som bidrar till ett mediedrev.

Att, som tidigare studier, reducera ner mediedrevet till att endast innehålla rapportering som inte ryms inom det journalistiska uppdraget är en alldeles för förenklad bild av verkligheten som inte tar hänsyn till den inbördes skillnad som kan finnas mellan olika medias rapportering. Det är därför nödvändigt att skilja de beståndsdelar som driver drevet framåt och se det som den verkliga drevjournalistiken, till skillnad från vad som skulle kunna kallas för journalistik i drev. Genom att urskilja normföljande från icke normföljande rapportering kommer studien kunna svara på om det finns skillnader mellan medier och i så fall hur de ser ut under ett mediedrev.

3. FORSKNINGSFRÅGA

Sammanfattningsvis går det att konstatera att antalet politiska skandaler som media rapporterar om ökar med tiden och allt fler av dessa skandaler utvecklas till det som kallas för mediedrev.

En tydlig del i litteraturen rörande mediedrev är definitionen att alla medier producerar journalistik utanför de journalistiska idealen och springer efter samma byte i hopp om att fälla det. Problemet med ett sådant synsätt är dels att den enskilde publicistens ansvar blir nästintill obefintligt men också att ingen åtskillnad görs mellan drevjournalistik och journalistik i drevet. Stämmer antagandet skulle det inte gå att se någon skillnad mellan olika medier och deras rapportering från mediedrev. Eller, med andra ord, alla medier är lika drivande i drevet.

Med detta som utgångspunkt syftar denna uppsats till att granska om verkligheten är så enkelspårig och homogen eller om det går att se skillnader mellan olika medier; något som i slutändan kan reduceras ner till frågan:

- Vem driver drevet?

4. TEORI

I demokratins begynnelse fanns två aktörer – politiker och folket (Held 2005). Området att styra var en mindre stad och folket bestod av endast fria män. Det var med dagens mått ett okomplicerat samhälle, men sedan dess har demokratin utvecklats till att innefatta större områden, fler medborgare och allt mer komplicerade frågeställningar. Som en konsekvens av dessa förändringar utvecklades en representativ demokrati där media blir en tredje aktör, med den centrala uppgiften att förmedla information och kunskap mellan medborgare och politiker (Nord & Strömbäck, 2012b). Sedan dess har medias makt över människors uppfattning av verkligheten och som en kunskapsförmedlare ökat. Forskarvärlden pratar om en medierad politik där politikernas bästa sätt att nå ut till folket är via massmedier, och inte personliga möten som tidigare varit ett viktigt inslag i informationsförmedlingen (ibid.). Detta har i sin tur inneburit att politiker och deras kommunikationsexperten har insett och anpassat sig till den medielogik som bestämmer vad som ska få ta plats på den begränsade nyhetsytan. Politikerna har lärt sig att anpassa sitt beteende och budskap så att det tilltalar nyheternas krav på form, längd och inneboende konflikt (Nord & Strömbäck (red) 2012, kap 1, 6). När allt fler – från journalister till politiker och allmänheten – förväntar sig att en nyhet ska ha ett visst innehåll och en viss förpackning kan det i sin tur leda till reproducerande effekter som förverkligar och förstärker förväntningarna. Det blir en självuppfyllande profetia som ökar i styrka med tiden (för liknande resonemang se Pierson 1993), och som många påpekar innebär en allt mer likriktad journalistik (Sabato 1993; Thompson 2000; Häger 2010; Hadenius, Weibull & Wadbring 2011)

4.1 Mediers makt

Sammantaget leder det här till att media är en av de samhällsaktörer som har störst makt över människors uppfattning och bild av verkligheten. Det är inte bara vad media väljer att uppmärksamma som har betydelse utan också ordvalet har betydelse för människors uppfattning av en given situation (Shehata 2012). Av denna anledning är det av yttersta betydelse hur media skildrar politik och vad de väljer att uppmärksamma i politiken. Inledningsvis presenterades tre uppgifter – granskning, information och debattarena – som åligger media i ett demokratiskt samhälle (se inledning). Med detta som utgångspunkt går det att säga att det inom den politiska journalistiken finns såväl bra som dålig journalistik. Att helt definiera vad som är vad är en normativ fråga, men som – till skillnad från många andra normativa frågeställningar – finns det stora inslag av konsensus i de delar av världen som värnar den fria pressen. Ett exempel på samstämmigheten är att mediedrev ses som något negativt.

4.2 Mediedrevets beståndsdelar

Även om bilden av mediedrev som något enhetligt negativt kan ses som fortsatt gällande, så är det mindre klart vad som mer exakt är ett mediedrev eller vad som är det dåliga med mediedrev. Ordet används ofta av den person som känner sig utsatt för en av drevpersonen ansedd orimligt hård och närgången bevakning av media, utan någon egentlig klar och tydlig definition. Även om den utsatta upplever tiden i mediernas strålkastarljus som tuff, orättvis och förskräcklig på flera sätt kan den mycket väl ha följt de journalistiska idealen om granskning snarare än att ha varit ett journalistiskt övertramp och bidragande till ett mediedrev. Att personer med makt blir hårt granskade är en central uppgift för journalistiken (SOU 1995:37). Därför är det viktigt att skilja på

de positiva och negativa beståndsdelarna i rapporteringen. Det måste ses som möjligt att även god journalistik har ett utrymme i det som brukar beskrivas som ett mediedrev.

Nedan följer en teoretisk översikt kring de journalistiska normer som råder för den politiska journalistiken. Översikten gör inte på något sätt anspråk på att vara heltäckande utan fokuserar på de, för uppsatsen, centrala delarna. Inledningsvis sker en kortare sammanfattning av de delar som är att anse som berättigad journalistik för att sedan vända blickarna mot längre resonemang om den typ av journalistik som är obefogad och att anse som övertramp bidragande till mediedrev.

4.3 God journalistik

4.3.1 Skildra

Journalistik handlar om att spegla samhället. I den moderna journalistikens begynnelse var målsättningen att skildra "verkligheten" så som den ser ut. En målsättning som med tiden och ökad förståelse för "verklighetens" komplexitet förändrats till att snarare gälla att spegla *en* del av sanningen. Oavsett hur nära "verkligheten" journalistiken kan komma är kravet på sanning absolut. Grunden för detta är att artiklar och inslag bygger på korrekt information. Det gör att en journalistisk huvuduppgift är att ta fram information och skilja relevant från irrelevant information för medborgarna. I de etiska spelreglerna för press, radio och TV lyder portalparagrafen "[m]assmediernas roll i samhället och allmänhetens förtroende för dessa medier kräver korrekt och allsidig nyhetsförmedling" (Svenska journalistförbundet 2013, §1) och är ett tydligt tecken på hur viktig uppgiften är för den journalistiska verksamheten.

4.3.2 Granska

En granskning innebär till sin natur att tidigare okända uppgifter blir kända för en större allmänhet och att någon (ibland några) har överträtt en moralisk gräns som gör att allmänheten ser beteendet som klandervärt (Thompson 2000, kap 1). Journalistiken har tagit fram sann information och nu ska den som uppgiften berör få stora möjligheter att ge sin syn på händelsen. Det handlar om att ge den kritiserade personen möjlighet att bemöta uppgifterna (Svenska journalistförbundet 2013, §13). Ingen ska vara anklagad för något utan att själv ha möjlighet att ge sin syn på saken. Faktum är att det inte räcker med att ge den kritiserade möjlighet att svara, utan det ska ske i direkt anslutning till kritiken. I den praktiska journalistiken innebär det allt som oftast en så kallad ansvarsintervju.

4.3.3 Källor

Journalister och politiker är i ett interdependent beroende till varandra. Media blir en allt större källa till kunskap och information (Nord & Strömbäck 2012b), vilket gör att politikerna är i större behov av journalister för att nå ut med sitt budskap samtidigt som journalisterna är beroende av politikerna för nyheter och bakgrundsinformation (Sabato, Stencel & Lichter 2000, kap. 2; Strömbäck 2012). Detta beroende är långt ifrån oproblematiskt för den journalistiska verksamheten. I den ideala världen tar journalister fram information och gör en bedömning utifrån relevans. Det som är intressant och relevant för allmänheten ska publiceras (Häger 2009, 19). Om politiker eller deras pressekreterare kan förhandla om publicering i utbyte mot information kan kravet på relevans sättas ur spel (Allern & Pollack 2012, kap 3; Falkheimer 2012). Ett sätt att motverka en tendentiös bevakning är att vara öppen med vilka som är källor. Dels leder det till att källan är mer noggrann med att den ger korrekt information

eftersom falska uppgifter påverkar källans trovärdighet, men också att publiken själva kan bedöma källans eventuella tendenser. Något som kallas transparensidealet.

4.4 Dålig journalistik

Ett enkelt synsätt är att motsatsen till det som beskrivs under god journalistik är dålig journalistik men det är en förenkling som är alldeles för långtgående. En inte god journalistik är per definition inte detsamma som dålig journalistik, utan kan vara ingetdera. På samma sätt är givetvis inte en icke dålig journalistik detsamma som god journalistik. För uppsatsens syfte är dålig journalistik detsamma som journalistik som förekommer och accentuerar mediedrevet och som därmed inte lever upp till yrkesutövningens ideal – enkelt uttryckt; drevjournalistik.

4.4.1 Konsekvenskrav

Ett tydligt sätt för media att kliva över gränsen för sina demokratiska uppgifter är genom kravet på konsekvenser. Ett av de allra basalaste kraven på en demokrati är att det finns fria allmänna val där folket ges möjligheten att utvärdera de styrande. Genom sin röst kan varje röstberättigad medborgare avgöra hur de styrande skött sitt uppdrag och samtidigt bestämma vem de tror är bäst att bestämma i framtiden. Ett annat baskrav på en modern demokrati är att alla – oavsett förmögenhet, kön, etnicitet, sysselsättning – har varsin röst. (Held 2005) Medier som kräver konsekvenser sätter båda dessa nödvändiga och ej förhandlingsbara krav ur spel. För det *första* genom att bortse från att det är folket som genom valurnorna ska avgöra konsekvenserna för politiker och deras styrning och för det *andra* genom att gå ifrån kravet på alla rösters lika värde. Medier är resursstarka med ett politiskt inflytande (Cook, 1998) som representerar vissa samhällsgrupper i större utsträckning (Djerf-Pierre & Wiik 2012) och genom att de ställer konsekvenskrav blir det ett avsteg från principen “en människa, en röst”.

Ett motargument är att media aldrig kan avsätta någon, utan det är alltid politikern själv som väljer att avgå eller om partiet väljer att avsätta honom/henne. I strikt saklig mening är det sant, men politikerna har ett starkt beroende till journalister för att få ut sitt budskap och medias rapportering påverkar medborgarnas uppfattning. Genom att kräva konsekvenser går media längre än sin granskande uppgift och påverkar partiorganisationen och allmänhetens tankar i en riktning som inte är given utifrån de granskande sakförhållandena.

Dessutom visar tidigare studier (Allern & Pollack 2012) att konsekvenskraven är vanligare i medierapporteringen när all känd fakta redan är publicerad, men det finns ett behov hos medierna att fortfarande hålla kvar vid rapporteringen. Rädslan att missa något väsentligt gör att medier skickar ut reportrar, vilket också leder till att något måste publiceras och i brist på ny information är det lätt att kräva konsekvenser (Bromander 2012, 69f).

Självklart finns det tillfällen när det kan ses som relevant att rapportera om ett avgångskrav. Om en minister ansätts och krävs på avgång av en ministerkollega får nyhetsvärdet anses vara så pass stort att media inte kan blunda för det. Faktum är dock att det inom politiken är konstanta interna maktkamper som kan leda till hämndaktioner (Jenssen & Fladmoe 2012, 55ff) och att hitta någon som vill uttala ett avgångskrav är inte svårt för den reporter som försöker tillräckligt länge. Medias uppgift blir att släppa fram de avgångskrav som är väsentliga men att tidningens egna medarbetare eller en kommunpolitiker kräver en rikspolitikers avgång har inte tillräckligt stort nyhetsvärde. Ännu ett argument för att tillämpa denna bedömning är

uttrycket *sleeping bears*. Det syftar till de fiender som drevpersonen kan ha skaffat sig genom åren och som nu ser sin chans till hämnd, och därmed dränker de krafter som istället vill komma ut till stöd för drevpersonen. (Jenssen & Fladmoe 2012, 61)

4.4.2 Bristande relevans

Det som publiceras ska vara sant (Svenska journalistförbundet 2013, §1-4) och relevant. Det är en grund som alla publiceringar ska fylla. Lika väl som det går att säga att nyheter handlar om att berätta om det relevanta som sker i omgivningen kan det sägas handla om att välja bort händelser som inte är relevanta. Det är allmänintresset som ska styra vad som får ta plats på den begränsade nyhetsytan (Häger, 2009). Artiklar med information som redan berättats och kanske tappat sin relevans fyller två funktioner i drevet. Dels ökar det mängden rapportering och på det sättet får publiken uppfattningen att det är enorm skandal och dels fyller det ett tomrum där det saknas information. Samtidigt förskjuts vad som anses relevant i takt med avslöjanden. När väl en skandal har avslöjats kring en politiker är varje ny detalj värd att uppmärksamma. (Jenssen & Fladmoe 2012, 60f)

Gränsen för vad som är att anses som relevant suddas ut eller försvinner helt. (Sabato 1993, 118)

Det är också viktigt att påpeka att vad som anses som relevant inte bara ändras med avslöjanden utan också med tiden och kulturen (Ekström & Johansson 2006).

Ett annat sätt att fylla tomrum och tystnad under drevet är att låta politiska kommentatorer ta över. (Jenssen & Fladmoe 2012, 60f)

De politiska kommentatorerna kan stå för både nyheter och kommentarer och skillnaden där emellan är svår att se. Trots att just kommentar och fakta ska vara tydligt åtskilda (Svenska journalistförbundet 2013, §2) så finns det en stark uppfattning att fallet inte alltid är så.

Sometimes news and views appear on the same page, thus consolidating the way in which the scandal is framed. The framing of the news story is further emphasised in the commentary, and followed by recommendations and 'final words' on the event (Allern & Pollack 2012, 101)

Kommentatorerna kan precis som allt annat som publiceras driva skandalen framåt genom sina analyser och får dessutom oftast stå oemotsagda. De kan både bestämma vilken moral som gäller och avgöra om politikern klivit över. (Nord, Enli & Stúr 2012, 90f)

Det är däremot viktigt att poängtera att användandet av politiska kommentatorer inte i sig kan ses som drevdrivande, utan det är det innehåll de förmedlar som bedöms, på samma grunder som alla andra artiklar.

Sammanfattningsvis kan man säga att bristande relevans i artiklar hjälper drevet framåt, eftersom det inte tillför något i rapporteringen, annat än att fylla tidningssidor.

Användandet av politiska kommentatorer kan göra det svårare för publiken att skilja fakta från tyckande, vilket gör det svårare för publiken att bilda sig en egen uppfattning. Istället får de en på tidningsköpet. Att dessa kommentatorer också enligt tidigare forskning spelar en roll i utövandet av avsättningsmakten gör att dessa ibland bidrar till dålig journalistik och drevdrivande. (Nord, Enli & Stúr 2012, 91)

Men vem bestämmer vad som är relevant i rapporteringen? I publiceringen är det media själva som bestämmer vad som är relevant genom att de väljer att publicera. Mediekritikerna bestämmer ofta utifrån sin uppfattning (Sveriges Radio 2013), men i denna studie räknas artiklar som handlar om drevpersonens familj eller sociala omgivning som inte har koppling till skandalen eller personens yrke.

4.4.3 Ryktesartiklar

Grundkravet för journalistik är att den är sann (se ovan) och en journalistisk princip är att "kontrollera sakuppgifter så noggrant som omständigheterna medger" (Svenska journalistförbundet, §2). Motsatsen till detta förhållningssätt är att publicera lösa rykten och uppgifter som inte har kontrollerats mot oberoende källor. Inom politiken florerar rykten – inte sällan av privat karaktär – som skulle roa publiken men inte tillföra den politiska bevakningen något ytterligare. Detta är något som blir allt mer vanligt inom den politiska journalistiken och som blir extra tydligt under ett mediedrev menar Larry J. Sabato (1993) när han skriver:

The press has become obsessed with gossip rather than governance; it prefers to employ titillation rather than scrutiny; as a result, its political coverage produces trivialization rather than enlightenment. And the dynamic mechanism propelling and demonstrating this decline in news standard is the 'feeding frenzy' (6)

Inom politiken härstammar rykten ofta från hemliga källor, där någon har gett uppgifter till en journalist i utbyte mot anonymitet. Det starka beroendet som finns mellan journalister och politiker gör att media lätt blir ett vapen i partiinternas maktstrider eller ett medel för att nå specifika politiska mål (Falkheimer 2012), vilket gör det extra viktigt att vara varsam med publiceringen av rykten från hemliga källor inom politiken. Samtidigt är rätten till källors anonymitet en grundbult inom journalistiken, och en förutsättning för journalistiken som har ansetts så viktig att det kan vara olagligt för journalister att röja sin källa (Tryckfrihetsförordningen, kap 2 och 3). Inte sällan finns det en konflikt mellan de två synsätten som journalisten och den ansvariga utgivaren har ett stort ansvar att hantera. Att ge uppgifter mot kravet på anonymitet gör att källan är helt skyddad från konsekvenser samtidigt som media kan fortsätta fylla nyheterna med uppgifter som förhindrar drevet från att dö ut. Att okritiskt föra vidare okontrollerbara och anonyma uppgifter i ett så känsligt läge som mitt under en politisk skandal gör att media lätt blir ett vapen i interna politiska maktkamper där halvsanningar och rykten lätt blir sanningar i publikens ögon som stärker den anonyma källans egna politiska mål.

4.4.4 Designade nyheter

Nyheter som har skapats av media själva för att fylla deras behov är en designad nyhet. Ett typexempel på detta är opinionsundersökningar där en fråga om en politikerns eventuella avgång ställs. Det är media själva som bestämmer sig för att politikerns handling bör kunna leda till avgång. Det är media som planterar tanken. Och den är dessutom avsedd för att skapa en egen designad nyhet för att fylla morgondagens produkt med.

Problemet med den här typen av inslag i nyhetsrapporteringen är att medierna genom att ställa frågan likaväl kan forma opinionen som spegla den. Det sker dels genom att frågan "tvingar" människor att tänka i en viss bana men också genom att resultatet har reproducerande effekter bland publiken, där personer tenderar att hålla med majoriteten (Strömbäck & Holtz-Bacha 2012, främst del I och III). Flera studier visar

VEM DRIVER DREVET?

också att frågans ordalydelse påverkar svaret (Kahneman & Tversky 1984) och att människors åsikter är lättpåverkade genom att ställa frågor där undersökningen söker efter JA-svar (SCB 2004) eller ändra frågornas ordningsföljd (Bradburn, Wansink och Sudman 2004, kap. 10). Till sist förstärker opinionsundersökningar uppfattningen att politik är ett spel med tydliga vinnare och förlorare (Strömbäck 2012), vilket i sig är en förutsättning för att mediedrevet ska kunna hålla i sig.

Opinionsundersökningar som publiceras i nyhetsmedier svarar aldrig på varför en observerad förändring har skett. Trots det drar medier dessa slutsatser utifrån undersökningens resultat. Eftersom undersökningen i sig inte gör det möjligt att dra slutsatser av det slaget får journalister tolka svaret. Det ger ett sken av att det är ett objektiva faktum att förändringen beror på den aktuella politiska skandalen trots att ingen vet den kausala förklaringen (von Krogh (red) 2013), något som återigen får publiken att börja fundera i den presenterade analysens banor.

Medierna är också de som helt själva beställer undersökningen, står för frågans utformning och som bestämmer tidpunkt för publiceringen av frågeställningen. På det sättet kan de styra om och när en opinionsundersökning ska ges utrymme. Genom att ställa frågan när det relevanta materialet börjar ta slut driver medierna drevet framåt och kan på så sätt föra rapporteringen till nästa nivå.

5. METOD

5.1 Fallen

Det undersökta materialet består av fyra händelser som har ansetts som ett mediedrev av antingen media, den utsatta drevpersonen, eller både och¹. Händelserna har det gemensamt att de berör politiker som är statsråd eller oppositionens statsministerkandidat. Det är en grupp av slipade politiker inom den absoluta politiska eliten som ska tåla och är vana vid att vara utsatta för mediegranskning. Det är också politiker i detta skikt som oftast hamnar i blåsväder när media granskar skandaler och således också riskerar att hamna i ett mediedrev (Allern, Kantola, Pollack & Blach-Ørsten 2012, 31ff; Sabato 1993). Samtliga mediedrev i urvalet har skett under 2000-talet för att säkerställa att jämförelsen sker i en tid med liknande medieklimat som dagens.

Här följer en genomgång av bakgrunden till mediedreven och vilka exakta tidsperioder som är studerade:

5.1.1 Laila Freivalds (S)

Freivalds var justitieminister och hade drivit igenom lagar för att stoppa ombildning av hyresrätter till bostadsrätter. Aftonbladet förde 25/8 2000 fram uppgifter att Freivalds själv skulle köpa loss sin hyreslägenhet. Hon förklarade sin agerande med att hon och familjen hade vikt sig för de andra hyresgästernas beslut. Senare framkom det att familjen röstat för en ombildning redan vid den första omröstningen. Den 21/9 valde Laila Freivalds att avgå efter de klassiska TV-bilderna när hon skäller ut några journalister i sitt trapphus och efter sin avgång gav hon media en stor del av ansvaret.

5.1.2 Sten Tolgfors (M)

Kritiserades efter Ekots avslöjande om "Saudivapenaffären" 6/3 2012, där det avslöjades att Sverige genom ett bulvanföretag skulle hjälpa diktaturen Saudiarabien att bygga en vapenfabrik. Rapporteringen pågick i över tre veckors tid innan försvarsminister Sten Tolgfors valde att lämna sin post den 29/3. Sten Tolgfors nämnde uttryckligen medierna som en viktig, om inte den viktigaste, orsaken till sin avgång.

¹ Laila Freivalds meddelar vid sin avgång: "[m]itt beslut att avgå är föranlett av mitt starka behov att värna min och min familjs privata sfär"

¹ Sten Tolgfors säger på sin presskonferens: "mediedrev är inget en fyraåring förstår, men han ser hur mamma och pappa mår. När tvååringen slutar peka på teven när pappa är med och istället stänger av, inser man att det har konsekvenser för familjen och det egna livet"

¹ Maria Borelius skriver i ett pressmeddelande: "[s]kälet är den press som satts på min närmsta krets. Min familj, mina vänner, mina grannar och deras barn, affärsrelationer, släktingar, till och med mina barns vänner, har utsatts för en närgången bevakning som medför att ett normalt familjeliv blir omöjlig"

¹ Daniel Suhonen skrev på SvD:s Brännpunkt den 14/10 2011 : "[j]ust nu pågår någonting som med all sannolikhet kommer att gå till presshistorien, och kanske också den politiska historien, som ett av alla tiders mest avgörande mediedrev och politiska skandaler"

5.1.3 Maria Borelius (M)

Som nyttillsatt handelsminister efter valet 2006 blev Maria Borelius ställd till svars av Expressen för att ha haft barnflickor anställda och betalat dessa svart. Hon förklarade beteendet med hon inte hade råd att betala vid tidpunkten, men det framkom snart att familjen hade haft årsinkomster på över 1 miljon per år vid tidpunkten. Dessutom framkom att Maria Borelius, tillsammans med flera andra ministrar, inte betala TV-licensen och att familjens sommarhus i Falsterbo och i Frankrike ägdes av ett bolag i Jersey för att undkomma skatt. Åtta dagar efter att Maria Borelius tillträtt posten som handelsminister avgick hon och skrev i ett öppet brev att mediernas rapportering var en del av beslutet.

5.1.4 Håkan Juholt (S)

Den 7/10 2011 avslöjade Aftonbladet att Håkan Juholt, ordförande för Socialdemokraterna, tagit emot ersättning från Riksdagen för hela hyran till sin övernattningslägenhet, där även hans "kulbo" (Håkan Juholt ville inte beskriva sin partner som varken sambo eller särbo) var bosatt. Det är emot de regler som gäller för hyresersättningen även om det senare ska visa sig att reglerna har varit otydligt formulerade. En vecka efter avslöjandet avstannar drevet efter att Håkan Juholt fått förnyat förtroende från Socialdemokraternas verkställande utskott. Håkan Juholt skyllde inte händelserna på medierapporteringen.

Alla mediedrev utan det som Håkan Juholt utsattes för slutar med att den utsatta personen avgår, och skyller sin avgång på mediernas behandling. Att drevet mot Håkan Juholt inte granskas fram till hans avgång är eftersom det naturliga slutet på det aktuella drevet är när Juholt får fortsatt förtroende från verkställande utskottet inom Socialdemokraterna.

5.2 Medieurval

De medier som granskas är Aftonbladet, Expressen, Dagens Nyheter (DN) och Ekot. Ekot är med i egenskap av att de är public service-nyheter, DN för morgontidningarna och Aftonbladet och Expressen som kvällstidningar. Samtliga utvalda medier har rikstäckning vilket är en viktig förutsättning för att stora och kraftfulla mediedrev ska kunna uppstå (Nilsson 2004, 63). Genom att ha med medier från tre olika format ökar möjligheten att dra slutsatser som sträcker sig förbi det enskilda mediet och på det sättet vara generaliseringsbart i större utsträckning. Samtidigt skapar det förutsättning för att se om teorierna kring en homogeniserad och ett allt mer enkelspårig mediesamhälle finner empiriskt stöd i mediedrevet. Såväl public service som morgontidningar representeras av en medieaktör medan kvällstidningar av två. Att både Expressen och Aftonbladet undersöks grundar sig i en norsk rapport som beskriver att det i Norge finns ett samband mellan tidningars politiska färg och hur de väljer att skildra politiska skandaler, där politiker med liknande åsikter som tidningen får en mildare behandling (Fladmoe och Jenssen, 2009, 343f). Det finns därmed anledning att tro att det kan vara på samma sätt inom svenska medier, och eftersom denna politiska schism bland nationella tidningar endast existerar inom kvällstidningar är det inom detta segment två tidningar jämförs.

Vi har granskat samtliga artiklar på nyhetsplats samt krönikor i de tryckta tidningarna sista upplaga. Däremot har vi inte granskat ledarsidor och debattsidor, eftersom dessa inte gäller under samma journalistiska ideal. Ledare och debatt ska bilda opinion, till

skillnad från material på nyhetsplats. Att krönikor är med är för att dessa uppvisas på samma plats som nyhetsmaterial och därför ses gälla under samma premisser som denna. Anledningen till att de artiklar som publicerats exklusivt på internet utesluts är att de skulle kräva att varje artikel och inslag kodas med en sekundprecision för att kunna avgöra en kausal förklaring till vilka som är drevdrivande. Dessutom uppdateras det digitala materialet med en annan frekvens än det i papper och det hade krävts att artiklarna inte bara granskades i dess nuvarande form, utan även som de såg ut vid första publiceringen.

I radio har vi granskat Ekots 16.45-sändning. Detta eftersom det är Ekots dagliga huvudsändning som sänds såväl helger som vardagar. Hela programmet har granskats eftersom det inte har någon ledare eller debattsida.

En artikel i en tidning är en fristående text med rubrik plus eventuella tillägg till artikeln som ligger i anslutning och saknar en egen rubrik (vanligtvis faktarutor). Det finns inget storlekskrav på artikeln. Artikeln ska handla om drevpersonen, det räcker alltså inte att en artikel under rapporteringen om Sten Tolgfors handlar om exempelvis Saudiaffären, utan den måste handla om just Sten Tolgfors. I radio ses varje inslag som påas av nyhetsuppläsaren som en egen artikel. Om inslaget återvänder till studion får att sedan fortsätta räknas det nya som en egen artikel. På samma sätt räknas en kommentar från en inrikespolitisk kommentator som en egen artikel. Även tidningars förstasida och Ekots löp räknas och är med i vår studie. Förstasidan läses förmodligen av fler än tidningsköparna då den går att läsa direkt i tidningsstället i butiken.

5.3 Frågor

För att besvara forskningsfrågan används en kvantitativ metod där sju frågor är ställda till varje artikel eller inslag. Frågorna är formulerade på ett sätt att ett JA-svar alltid innebär ett övertramp mot de tidigare framställda idealen och spelregler som journalistiken ska följa. Kodschemat vi använder är dikotomt. Det innebär i detta fall att ett JA-svar på nedanstående frågor ger resultatet -1 medan ett NEJ-svar ger 0. Som mest kan alltså sju övertramp göras i en artikel medan 0 är bästa resultatet som kan uppnås. Nedan följer en presentation av varje fråga och på vilket sätt den fångar den i teorin angivna drevproducerande journalistiken.

5.3.1 Kräver rubriken/anslaget konsekvenser eller har den täckning med hjälp av citerade anonyma källor?

Att en fråga är tillägnad rubriken är att även om en läsare väljer att inte läsa hela artikeln så läses ofta rubriken. Om rubriken kräver konsekvenser så utövar media den tidigare beskrivna avsättningsmakten och får därmed ses som ett tydligt övertramp. Att även anonyma källor som citeras ses som ett tydligt övertramp är eftersom det ger det publicerande mediet möjlighet att framföra en åsikt som ingen annan kan belägga. Citatrubriken blir en sanning och kan föra drevet in i nästa nedåtriktade spiral.

Exempel: Aftonbladet 2011-10-9:8-9

Rubrik med anonymt citat: 'JUHOLT LJUGER'

5.3.2 Sätter texten en ram för moralen?

Moraliserande medier har vi tidigare berättat om, och hur media ofta tar rollen som kyrkan traditionellt haft, att vara moralens väktare. Media pådyvlar läsaren en uppfattning om att det fel som skett är ett brott mot den moral som personen som omskrivs ska leva upp till. Det handlar då inte längre om vilket fel personen har gjort, utan istället om det moralbrott som personen begått enligt journalisternas måttstock. Om inte felet är tillräckligt ur laglig/politisk mening bygger journalistiken fram ett parallellt fel att rapportera om och inrikta sina frågor mot.

Exempel: Aftonbladet 2011-10-10:40

*"Men om man återvänder till de där fem minuterna före avslöjandet kvarstår den viktigaste frågan: **hur kunde Håkan Juholt inte bara tro att det var lagligt, utan dessutom fullt rimligt, att staten skulle betala hans sambos hyra? Vad säger det om Håkan Juholt?***

I mina ögon är det en fråga om ideologi, inte juridik.

Juholt har ofta talat med stor glöd om den växande klyftan mellan fattiga och rika i Sverige.

Det har paradoxalt nog gjort Juholt till en rik man. Som partiledare lyfter han 144 000 kronor i månadslön.

Men lönen har tydligen inte räckt. Sedan 2007 har skattebetalarna tvingats betala sammanlagt 320 532 kronor för lägenheten.

Sedan halv nio i torsdags kväll – när Aftonbladet krävde en kommentar – har Juholt beslutsamt velat göra rätt för sig.

Det är fyra dagar.

Jag kommer osökt att tänka på en mening ur hans eget installationstal från i våras:

"Visst är det märkligt att vi på en och samma gång kan byta ett hjärta i människokroppen, men inte förhindra att hjärtlöshet och girighet breder ut sig."

Det är kanske hög tid att montera upp en spegel i den där fyrarummaren.

*Innan dess har vi omkring 1 500 dagar när Juholt uppenbarligen tyckte att staten skulle **mjölkas på hyrespengar** till flickvännens fyrarummare".*

5.3.3 Kräver texten konsekvenser mot drevpersonen som inte kommer från en namngiven riksdagsledamot eller statsråd?

Självklart finns det fall där det är fullt relevant att berätta om att någon kräver en politikers avgång. Men det krävs att denne står för sin åsikt, eftersom det annars inte går att kontrollera för varken läsare eller andra medier. Dessutom kräver denna studie att ett avgångskrav ska komma från en relevant person. Det finns alltid någon som kan kräva avgång men vår studie drar gränsen vid statsråd och riksdagsledamot, rikspolitiker i liknande ställning som personen ifråga.

Dessutom får även avgångskrav som kommer direkt från tidningens journalister och kommentatorer ses som ett övertramp. Det är att styra agendan för sina egna syften. Det är svenska folket som avsätter politiker vart fjärde år, alternativt statsministern/partiledningen.

Avsättningsmaktens utövande får ses som något av den tydligaste formen av drevjournalistik för läsaren.

Exempel: DN 2011-10-13:1,8

*Den interna kritiken mot Socialdemokraternas ledare Håkan Juholt tilltar. **Nu kräver flera centralt placerade partimedlemmar som DN talat med att han avgår.** /.../*

*Ledande socialdemokrater säger till DN att det pågår diskussioner om att utöva påtryckningar för att **Håkan Juholt ska avgå frivilligt**. Andra vittnar om ett totalt kaos i partiet. /.../*

***Samtidigt kräver ytterligare en S-företrädare nu Håkan Juholts avgång** – och kravet kommer från S-ledarens egen hembygd.*

*–Det är ohållbart i längden att han kan sitta kvar. Han kommer att få svårt att få allmänhetens förtroende. Det är en väldig belastning, säger Mattias Wärnsberg, **oppositionsledare i Hultsfreds kommun**, till DN.*

5.3.4 Citeras anonyma källor?

Användandet av anonyma källor är vanligt förekommande och ofta inte särskilt problematiskt. Det vi ser som ett problem är när anonyma källor framställs som lika trovärdiga som ett icke anonymt uttalande. Att hänvisa till anonyma källor är en sak, men att citera källorna med beskrivningar som "säger en person med insyn", "säger en annan person med insyn" ger varken läsare, eller andra medier möjlighet att kontrollera uppgifterna. Och eftersom personerna inte är namngivna så är det inte ens möjligt för personen som har gjort uttalandet att veta om det som står i tidningen är en återgivning av vad personen har sagt, eller vad någon annan har sagt. Citatets korrekthet är helt utelämnat till journalistens återgivande och som beskrivits, okontrollerbart. Att drevets natur dessutom låter sådana icke kontrollerbara uttalanden spridas vidare i andra medier gör att en okontrollerad uppgift blir mer sann för varje dag. Dessutom kan de anonyma citerade källorna bygga hela artiklar och ökar rapporteringen som i sin tur bidrar till drevet.

Exempel: Expressen 2011-10-12:12

*"- Han tog inte skiten, utan ställde sig upp och berättade att han hade ringt upp Håkan Juholt innan och förankrat sitt uttalande hos partiledaren. De kom överens om att det skulle vara partiets politik, **säger en S-politiker till Expressen**.*

Håkan Juholt offrade enligt Johansson deras överens-kommelse och lät sin partikamrat stå med skammen.

*- När förslaget fick så stark kritik låtsades Håkan Juholt inte om att han hade godkänt förslaget, **säger en S-källa**.*

Även Aktuellt rapporterade i går om Morgan Johanssons uppgifter på gruppmötet. Morgan Johansson gick i går emot sin partiledare för att rädda sig själv.

*- Han brände sin partiordförande. Men vreden riktas inte mot honom, utan mot Juholt, **säger en socialdemokrat**.*

5.3.5 Innehåller texten uppgifter som författaren medger inte är bekräftade eller uttryckliga rykten?

Drevet är ryktenas tid. Att sprida rykten med beskrivningar som "det cirkulerar uppgifter" eller att ge en nyhet för att sedan säga att det kan vara såhär men vi har inte kunnat kolla upp det, driver på drevet. Det är snart inte bara ett fel som drevpersonen gjort sig skyldig till, utan det kan vara flera fel. Fast det vet inte det publicerande mediet, men de ser till att deras publik får ta del och ta ställning till uppgifter och bilda

uppfattning om drevpersonen, på information som kan vara helt felaktig. Trots att tidningen vet om att det inte är en bekräftad sanning.

Vi gör skillnad på rykten som publiceras och rykten som publiceras men som får bemötas av berörd part, på ett tydligt sätt. Att bara sprida rykten handlar om bristande källkritik, att däremot gå till botten med ett rykte är en del av det journalistiska arbetet, även om det ibland kan ses som problematiskt att publicera även ett bemött rykte, då det ger validitet åt ryktet som väsentligt.

Exempel: Expressen 2006-10-14:8-9

“Alla lägenheter i fastigheten utom en ägs av privatpersoner, ingen av dem heter Larsson eller Borelius.

Den kvarvarande lägenheten på listan ägs av ett bolag: Soleil Investment.

Expressen har bara kunnat spåra ett sådant bolag.

Soleil Investment är namnet på ett brevlådeföretag på Jersey med en adress inte långt ifrån den adress som bolaget Full Moon Investment Limited, bolaget som äger handelsministrarnas sommarhus i Falsterbo, är registrerat på. Det visar uppgifter från bolagsregistret på Jersey.

Eftersom det tar minst tio dagar att få ut själva köpebrevet för lägenheten från franska myndigheter är det omöjligt att i dag säga vem som skrev på när lägenheten köptes - och vem som är den egentliga ägaren.”

5.3.6 Handlar texten om drevpersonens familj/sociala omgivning bortom dennes yrke och skandalen?

För att ett drev ska kunna påstå ägna sig åt en relevant granskning bör journalistiken handla om personen som ifrågasätts och det fel som denne anses ha begått. Och frågan vi kan ställa oss är om det verkligen är en rimlig beståndsdel i en granskning att prata med kusinens pojkväns syster om drevpersonen ljuger eller talar sanning i en fråga som de inte har insyn i. Det är ytterligare ett sätt att driva på drevet och skapa rapportering. Det fyller ett informationstomrum. Utifrån de uttalanden som flera av våra undersökta drevpersoner gjort om närgående bevakning och media som träder över privata gränser (Pihlblad 2010:241-258) får detta ses som ett tydligt steg på drevtrappan.

Exempel: Expressen 2012-10-14:11

Rubrik: **Mamma Juholt, 79: Han ville bara väl**

“S-ledaren Håkan Juholt pressas att lämna sin post. Men från ett håll är stödet orubbligt: mamma Susanne, 79. - Han är enda barnet jag har och jag är rädd om honom, säger hon till Expressen.

Det är inte bara Håkan Juholt som har en tuff vecka bakom sig.

Hemma i Oskarshamn tvingas hans mamma Susanne Juholt följa på avstånd hur hennes son ifrågasätts av både partikolleger, allmänhet och politiska experter.

Det är ett drygt halvår sedan hon stolt berättade om sin son då alla ville veta mer om Socialdemokraternas nyvalde partiledare.

Nu är hennes största skräck att sonen ska drabbas av hjärtinfarkt på grund av pressen som han är utsatt för.”

5.3.7 Bygger texten på designade nyheter?

Ett sätt att skapa nya nyheter under ett drev är att designa egna. I ett informationsvakuum kan ett media ta sig för att fråga sina läsare om de tycker att personen ska avgå, för att sedan slå stort på det dagen efter. Vad är då problemet med att presentera ett avgångskrav från folket? Folket tycker ju så! För det första har det

mediet själv ställt upp grundförutsättningarna för vad svaret kan bli. Att framställa avgång som en rimlig påföljd för det fel som har begåtts ger också den som svarar tanken att det är rimligt. Dessutom går det inte att säkerställa vad folket tyckte i frågan innan skandalen uppdagades. Det finns inga kontrollerbara data. Vi gör skillnad när det är opinionsundersökningar som har sådana data, där det till exempel gjorts en förtroendeundersökning före skandalen uppdagats och sedan en ny efter skandalen. På samma sätt räknas inte valbarometern, partisympatiundersökningar och liknande undersökningar som designade nyheter då dessa är återkommande varje månad/halvår och har varit så i flera års tid.

Exempel: Expressen: 2012-03-11:8,9

Rubrik: DOMEN: AVGÅ

Underrubriken förklarar att hälften av svenska folket tycker att Sten Tolgfors ska avgå från sin position som försvarsminister. För det första är det 45 procent, och inte 50 procent, vilket skulle utgöra hälften. "Domen" syftar på att det är Saudiaffären som är orsaken till resultatet, vilket inte går att veta eftersom någon sådan fråga inte är ställd. Det finns ingen data att jämföra med och det skulle kunna vara så att siffran var än högre innan avslöjandet om Saudiarabien.

5.4 Reliabilitet

För att i största möjliga mån försöka säkerställa att undersökningen har en hög reliabilitet har tre steg vidtagits som är värda att lyfta fram. För det första (I) har *interreliabiliteten* värnats, genom att varje drev kodats av en och samma person. På så sätt har alla artiklar och inslag inom ett specifikt fall kodats med samma ögon vilket är helt centralt för att den primära jämförelsen – som sker mellan medierna inom varje enskilt mediedrev – ska bli så tillförlitlig som möjlig.

För det andra (II) har vi utifrån de fastställda ramarna fört diskussioner mellan oss för att hitta en gemensam lösning när det dykt upp artiklar där det varit svårt att definiera ett enkelt svar. Detta för att nå en lika och adekvat bedömning mellan de olika mediedreven.

För det tredje (III) har vi arbetat med *intrareliabilitet*. Av tidsskäl har vi fått välja bort ett övergripande, generellt, *test-retest-reliabilitet* och istället fokuserat på de avvikande resultaten, och tagit en ny titt på dessa artiklar som stuckit ut för att säkerställa att dessa resultat är korrekta.

6. RESULTAT

Totalt har det under de fyra undersökta mediedreven publicerats 360 artiklar och inslag. Ett viktigt inslag i mediedrev är den massiva och intensiva rapporteringen, och den stora mängden artiklar och inslag i förhållande till den korta tiden ger en indikation på att rapporteringen varit massiv men vid en noggrann uppdelning per mediedrev växer en annan bild fram (se tabell 1).

Tabell 1 – drevdrivande inslag uppdelade på person och typ

Rubrik	Anonyma							Total	Artiklar	Fel per artikel	Fel per dag
	Moral	Konsekvens	källor	Rykten	Familj	Designad					
Håkan Juholt	-8	-31	-22	-25	-10	-3	-4	-103	166	-0,62	-8,6
Maria Borelius	-4	-5	-6	-9	-8	0	-3	-35	59	-0,59	-5,0
Laila Freivalds	0	-20	0	-8	-1	0	0	-29	63	-0,46	-1,0
Sten Tolgfors	-2	-4	-2	-6	-3	0	-1	-18	72	-0,25	-0,8

Av tabellen framgår att antalet artiklar och inslag är väldigt ojämnt fördelat mellan de olika personerna. Rapporteringen kring Håkan Juholt och hans bostadsaffär sticker ut med nära hälften av de undersökta artiklarna. Däremot är de drevdrivande inslagen per artikel i det närmast identiska mellan Håkan Juholt och Maria Borelius. Det kan ses som ett mått på intensiteten i mediedrevet, men säger samtidigt inget om längden på mediedrevet och är av den anledningen, som enda indikator, ett dåligt mått på mediedrev. En publicering som pågår en eller högst ett par dagar skulle kunna ha en väldigt hög (minus)siffra men den korta tiden gör att det inte är tillräckligt för att det ska kunna anses som ett mediedrev. Av samma anledning är felen per dag ett dåligt mått för ett mediedrev.

Den bästa uppfattningen kommer fram när hänsyn tas till det totala antalet fel eller drevdrivande inslag i kombination med de två kvotmåten. Genom att ta hänsyn till alla tre parametrar är det möjligt att få fram en bild av såväl den totala styrkan i mediedrevet som intensiteten. Det är först när såväl styrkan som intensiteten är hög som det går att tala om ett mediedrev.

6.1 Det totala drevet

För att komma närmre svaret på frågan om vem som driver drevet måste siffrorna delas upp på de olika publicistiska organen. Teorin utgår från att ju fler fall av drevdrivande journalistik som ett organ innehåller desto mer bidrar de till att driva drevet framåt. I tabell 2 är siffrorna uppdelade per media och efter varje undersökt variabel.

Tabell 2 – drevdrivande inslag uppdelat på medium och typ

	Anonyma								Fel per artikel	
Rubrik	Moral	Konsekvens	källor	Rykten	Familj	Designade	Totalt	Artiklar		
Expressen	-5	-25	-10	-25	-13	-2	-4	-84	131	-0,64
Aftonbladet	-5	-24	-7	-21	-5	-1	-2	-65	115	-0,57
Dagens Nyheter	-2	-7	-9	-1	-2	0	-2	-23	69	-0,33
Ekot	-2	-4	-4	-1	-2	0	0	-13	45	-0,29

Expressen är inte bara det organ som skriver flest artiklar om de undersökta fallen utan också det medieorgan som bidrar mest till den drevdrivande journalistiken. Totalt innehåller Expressen 84 drevdrivande inslag fördelat på 131 artiklar, vilket innebär att nästan två av tre artiklar i genomsnitt innehåller journalistik som driver drevet framåt. Avståndet ner till kvällstidningskonkurrent Aftonbladet är inte jättestort. Visserligen skriver Aftonbladet såväl mindre som med färre drevdrivande inslag men det är fortfarande så att mer än varannan artikel i Aftonbladet innehåller material som tillför mediedrevet livskraftigt syre. Med tanke på mediedrevets kännetecken av personfixering och konfliktfokus och kvällstidningars starka dragning åt den typen av innehåll är resultatet långt ifrån oväntat.

Det framgår även av tabell 2 att anledningarna till den drevdrivande journalistiken är förhållandevis jämnt fördelat mellan de olika organen. Med undantag för Dagens Nyheter och deras krav på konsekvenser rangordnar sig de olika medieorganen på samma sätt inom varje variabel som i det totala. Resultatet visar på att det finns en skillnad i hur drivande de olika medierna är i mediedreven och att det finns ett samband mellan de olika variablerna. Det verkar som att vissa medier har en sämre förmåga att stå emot den typen av journalistik som kännetecknar mediedrev och dessutom ger mediedrevet kraft att fortsätta utvecklas – oavsett vilken form övertrampet tar sig.

En stor urskiljande faktor mellan kvällstidningarna och public service/morgontidningar är siffrorna för antalet moralramar och citerade anonyma källor. Medan det finns en stor motståndskraft mot sådana publiceringar i DN och Ekot, förekommer det sammanlagt 95 fall av moralkrav eller citerade anonyma källor i de 246 kvällstidningsartiklarna. Ekot och DN har 15 på sina 116 artiklar/inslag.

När det kommer till avgångskrav är däremot siffrorna mer svårtydda. Expressen och Aftonbladet har tillsammans 17 avgångskrav under de fyra fallen. DN har 9 avgångskrav, samtliga under mediedrevet mot Håkan Juholt. Tillsammans med Ekot står de för 13 avgångskrav. Det är alltså en väldigt liten skillnad mellan kvällstidningarna och public service/morgontidningar när det kommer till avgångskrav, medan det är stora skillnader på de andra variablerna.

6.3 Enskilda drev

Även om det finns en tydlig skillnad mellan de olika medierna och deras inställning till att publicera material som bidrar till drevdrivande journalistik i helhet kan det vara så att det finns en stor skillnad mellan varje enskilt drev. Tidigare studier från Norge (Fladmoe & Jensen 2009, 343f) visar att tidningars politiska färg påverkar deras

VEM DRIVER DREVET?

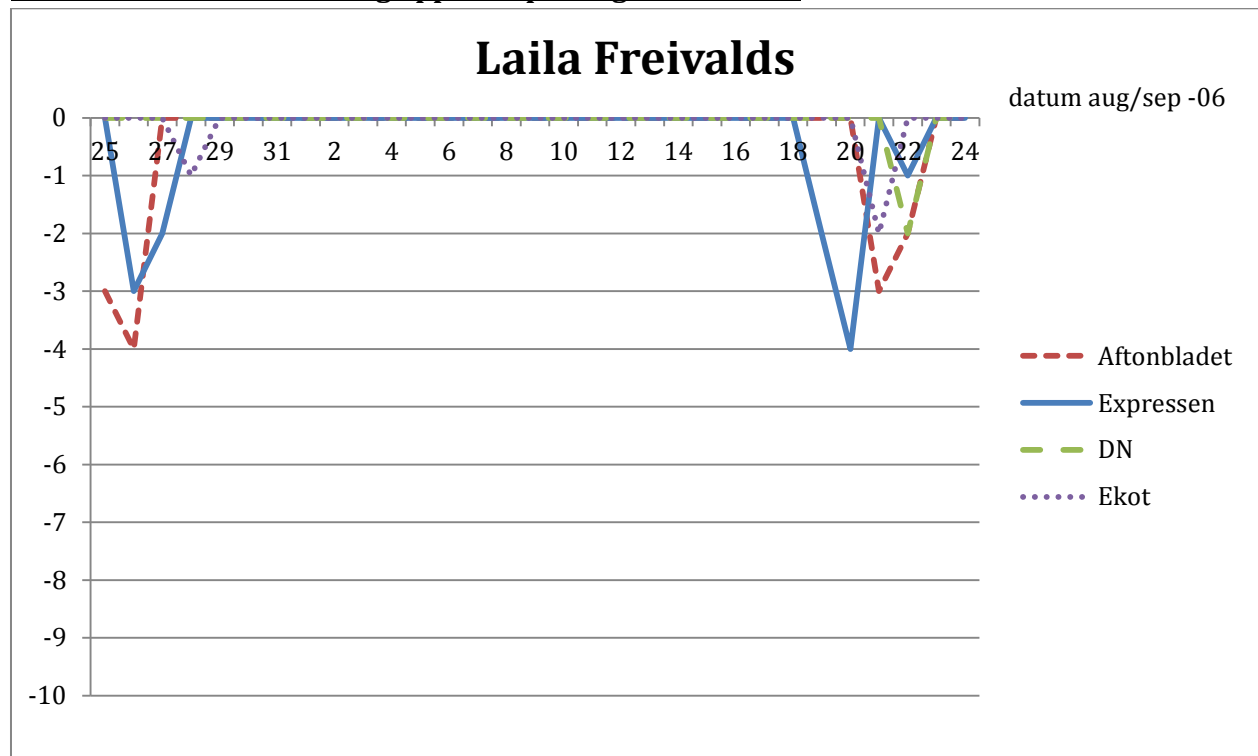
rapportering kring politiska skandaler och det är inte otänkbart att ett sådant resultat även gäller på svenska mediedrev. Utöver det kan det vara så att de medier som inte har den totalt sett största delen drevdrivande journalistik kan vara de medier som är först med den typen av material. Det skulle innebära att de trots att de totalt sett har relativt lite drevdrivande journalistik skulle kunna ses som drivande. En sista invändning skulle vara att det är en ojämn fördelning mellan medierna och de enskilda mediedreven, där en medieaktör skulle kunna vara extremt drivande i ett mediedrev för att sedan vara totalt frånvarande i de andra tre.

För att se om det finns en skillnad mellan medierna och mediedreven samt om det kan vara så att de som driver inte alltid är samma som de som har mest rapportering följer en närmare genomgång av varje enskilt fall för sig. Två typer av grafer presenteras där den ena visar antalet artiklar per dag och ett medelvärde, medan den andra visar antalet totala drevdrivande inslag per publiceringsdag. Av pedagogiska skäl är y-axeln minimivärde fixerat till -10 på alla grafer med personnamn för att underlätta jämförelsen mellan de olika dreven.

6.3.1 Laila Freivalds

Bevakningen kring Laila Freivalds bostadsaffär är unikt bland de undersökta mediedreven eftersom det pågår under två olika månader. Graf 1 visar hur de olika medierna har rapporterat varje enskilt datum.

Graf 1 – drevdrivande inslag uppdelat per dag och medium

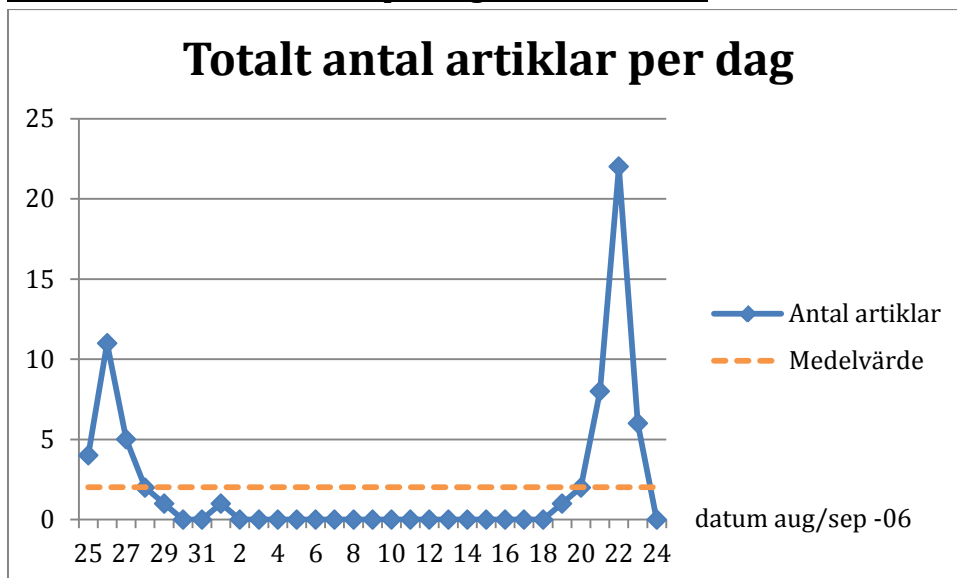
Rapporteringen kring Laila Freivalds går i två vågor med ett uppehåll på flera veckor. Efter den inledande rapporteringen där Aftonbladet har mest drevdrivande journalistik dör intresset totalt under mycket lång tid. När sedan Expressen börjar rapportera om det igen under september månad följer samtliga medier efter med några dagars fördröjning. Det slående med rapporteringen är att det är de två kvällstidningarna

VEM DRIVER DREVET?

inleder varsin av de två vågor av rapportering men att det i båda fallen innebär att den andra kvällstidningen följer efter direkt.

I det senare fallet är det inte bara den andra kvällstidningen som följer efter utan även Ekot hinner bidra till den drevdrivande journalistiken innan Laila Freivalds meddelar sin avgång på kvällen den 21 september, medan DN publicerar drevjournalistik först dagen efter avgången.

Graf 2 – totalt antal artiklar per dag och medelvärde

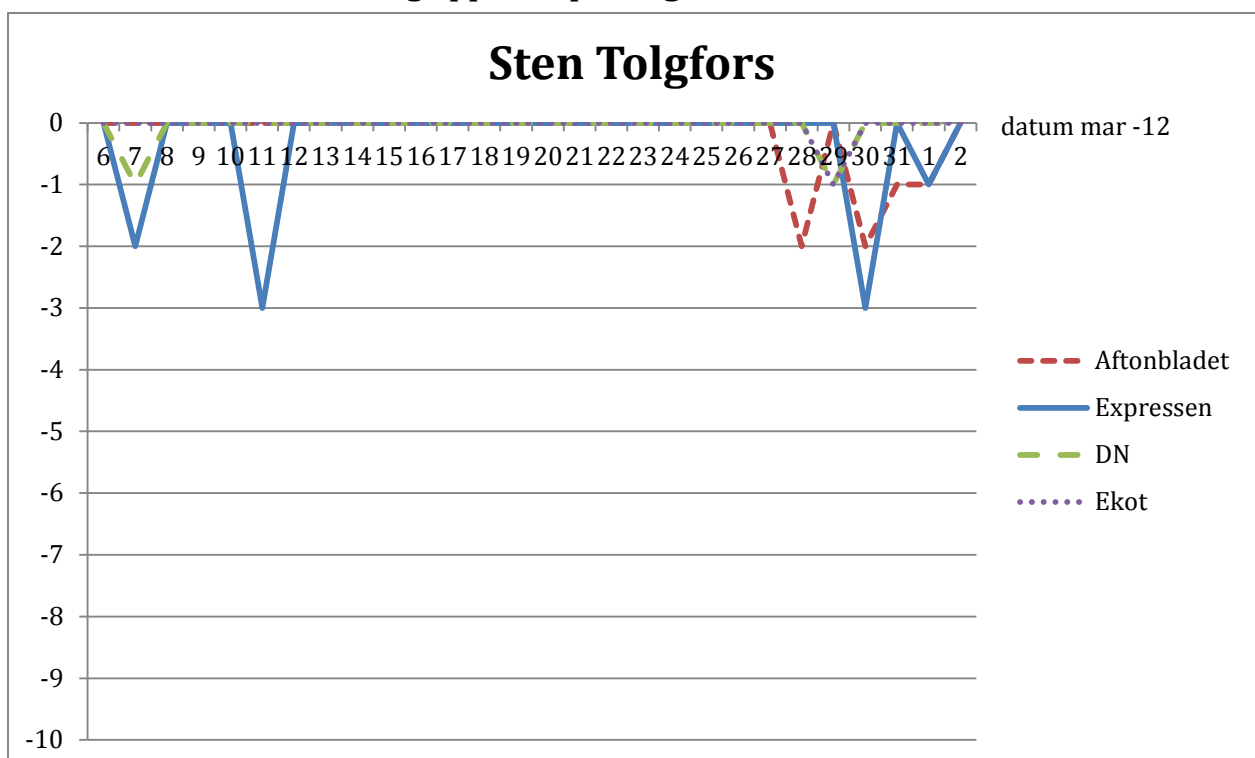

En annan viktig poäng att uppmärksamma under denna rapportering är att det mellan den 2 och 19 september inte sker någon som helst rapportering kring Laila Freivalds och hennes bostadsaffär (se graf 2). Det är således inte frågan om att medierna har en massiv och intensiv bevakning som är helt fri från drevdrivande journalistik, utan det är en total avsaknad av publiceringar.

6.3.2 Sten Tolgfors

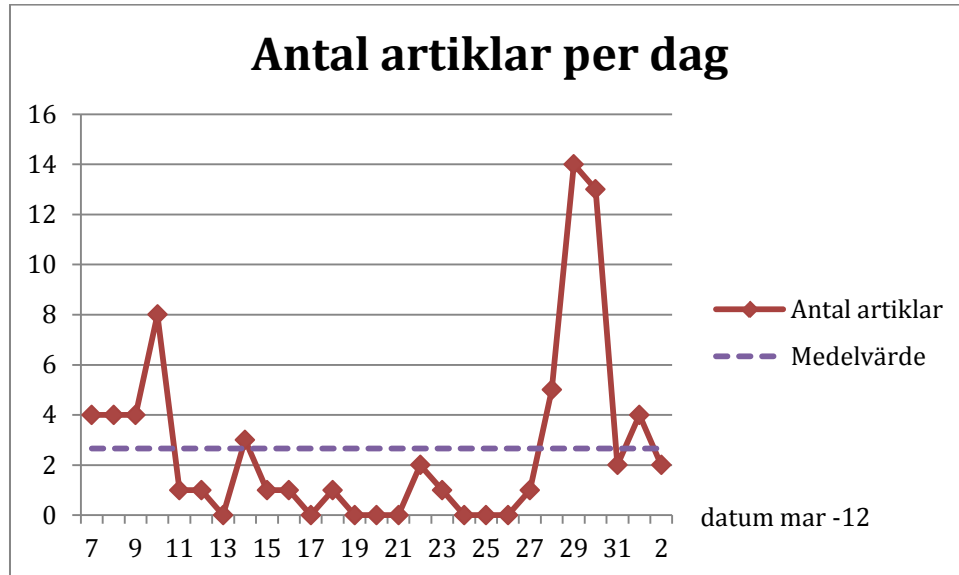
Sveriges försvarsminister Sten Tolgfors hamnar i mediernas bevakning i samband med Saudiaffären under mars 2012. Även här är rapporteringen utdragen vilket graf 3 visar.

Graf 3 – drevdrivande inslag uppdelat per dag och medium

Även rapporteringen kring Sten Tolgfors går – precis som med Laila Freivalds – i utdragna vågor. Ekot gör avslöjandet den 6 mars och tidningarna har möjlighet att följa upp det först dagen efter, vilket också alla gör. Expressen är det media som inledningsvis publicerar drevdrivande material men det är av ytterst begränsat omfång. Även om det mot slutet är flera medier som publicerar artiklar och inslag som kan ses som drevdrivande fortsätter mängden material att vara begränsat.

Graf 4 – totalt antal artiklar per dag och medelvärde

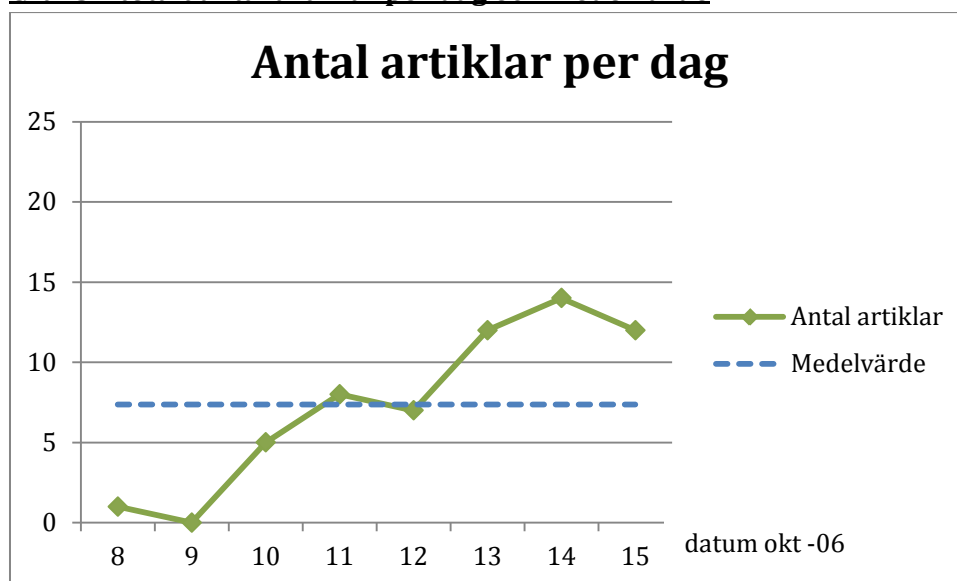
Flera av de dagar där samtliga medier ligger på 0 innehåller rapportering kring Sten Tolgfors och Saudiaffären (se graf 4) men innehåller inga övertramp. I det här fallet finns således en bevakning men alla medier håller sig innanför ramarna för mediernas demokratiska uppgifter.

Det mest uppseendeväckande med Sten Tolgfors är den stora avsaknaden av journalistik som driver mediedrevet. Resultatet är väntat med tanke på den tidigare information i tabell 1 där det framgår att det i genomsnitt är en av fyra artiklar som innehåller drevdrivande journalistik kring Sten Tolgfors.

6.3.3. Maria Borelius

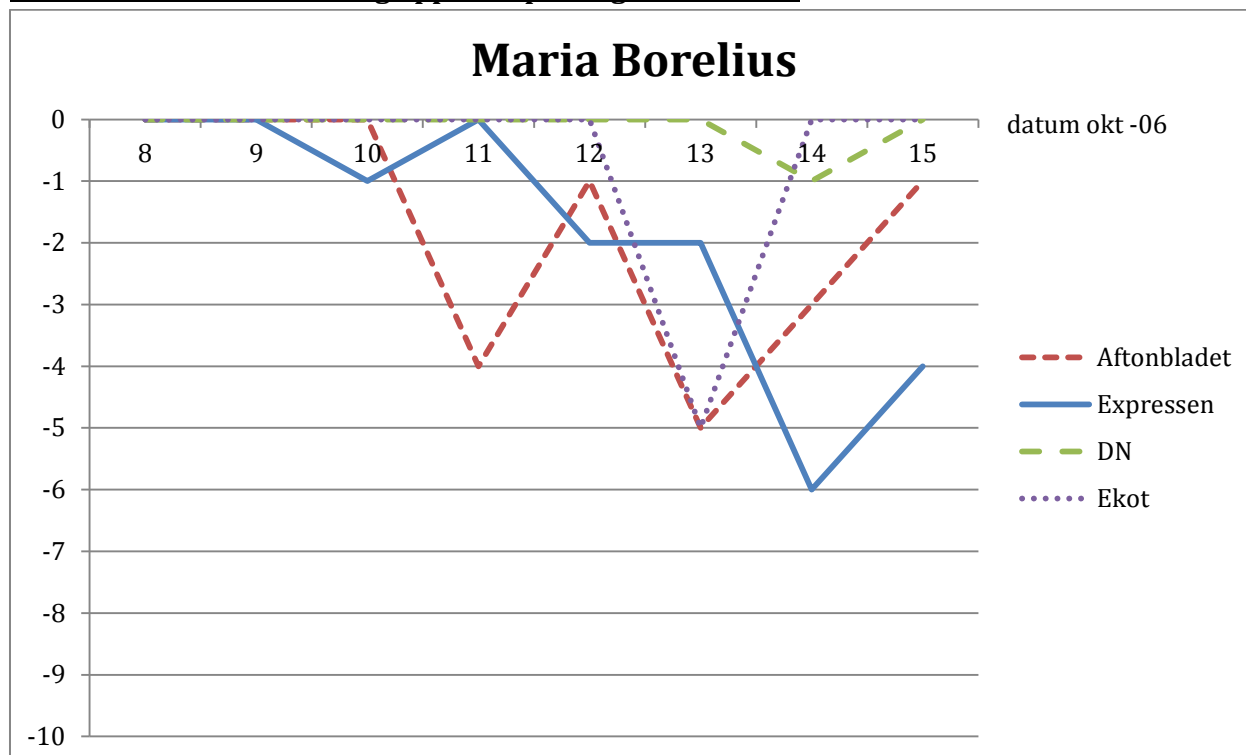
Rollen som handelsminister brukar inte vara en av de statsrådsposter som drar till sig mest medial uppmärksamhet (Holmqvist 2012) men Maria Borelius är ett undantag. Hon var statsråd i sex dagar under hösten 2006.

Graf 5 - totalt antal artiklar per dag och medelvärde

Trots den korta tiden som minister fick hon, som graf 5 visar, stor medial uppmärksamhet. Det publicerades i genomsnitt över sju artiklar och inslag per dag om henne i de fyra undersökta medierna och intresset för henne ökade i stort sett för varje dag. Resultatet gör att det går att vänta sig en tydligare drevdrivande journalistik i graf 6 som handlar om Maria Borelius.

Graf 6 - drevdrivande inslag uppdelat per dag och medium

Precis som väntat uppnår flera medier lägre siffror (mer drevdrivande) än i de tidigare granskade fallen. Av grafen framgår att Aftonbladet är den ledande kraften och det inte bara en gång utan i flera omgångar. Det är Aftonbladet som är först med att publicera en

VEM DRIVER DREVET?

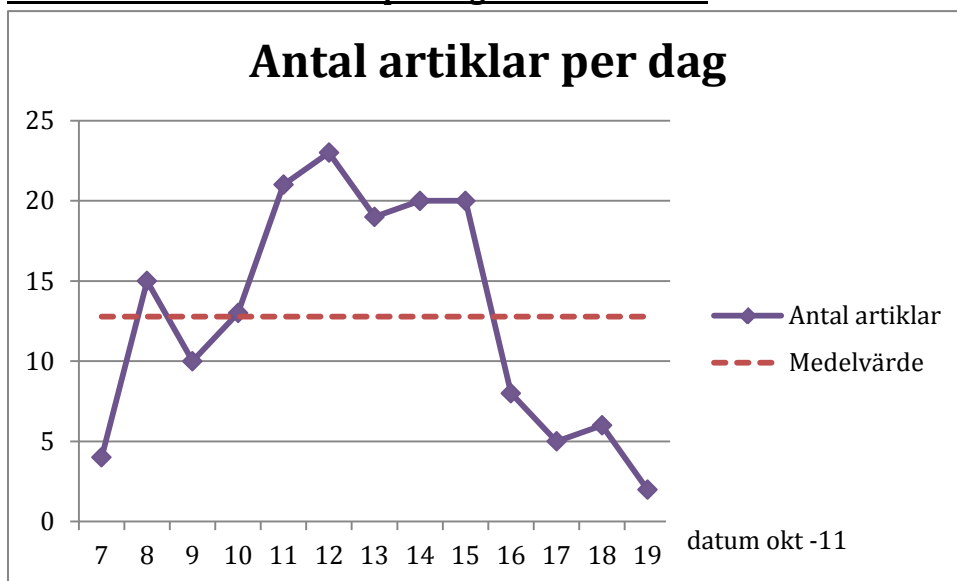
större mängd material som är drevdrivande och det är också de som tillsammans med Ekot går först när mediedrevet får ytterligare kraft den 13 oktober.

Totalt har Expressen fler inslag av drevdrivande journalistik än Aftonbladet (16 mot 15) och även den lägsta noteringen med -6 samma dag som Maria Borelius avgår. Det gör att det går att argumentera för att Expressen är den drivande kraften. Samtidigt ligger Aftonbladet alltid en dag före Expressen i sin publicering, vilket gör Aftonbladet till den starkast drivande kraften medan Expressens roll kan liknas med vagnarna på ett tåg som följer loket.

6.3.4. Håkan Juholt

Det sista undersökta mediedrevet är det som också är det med såväl flest artiklar som flest drevdrivande inslag.

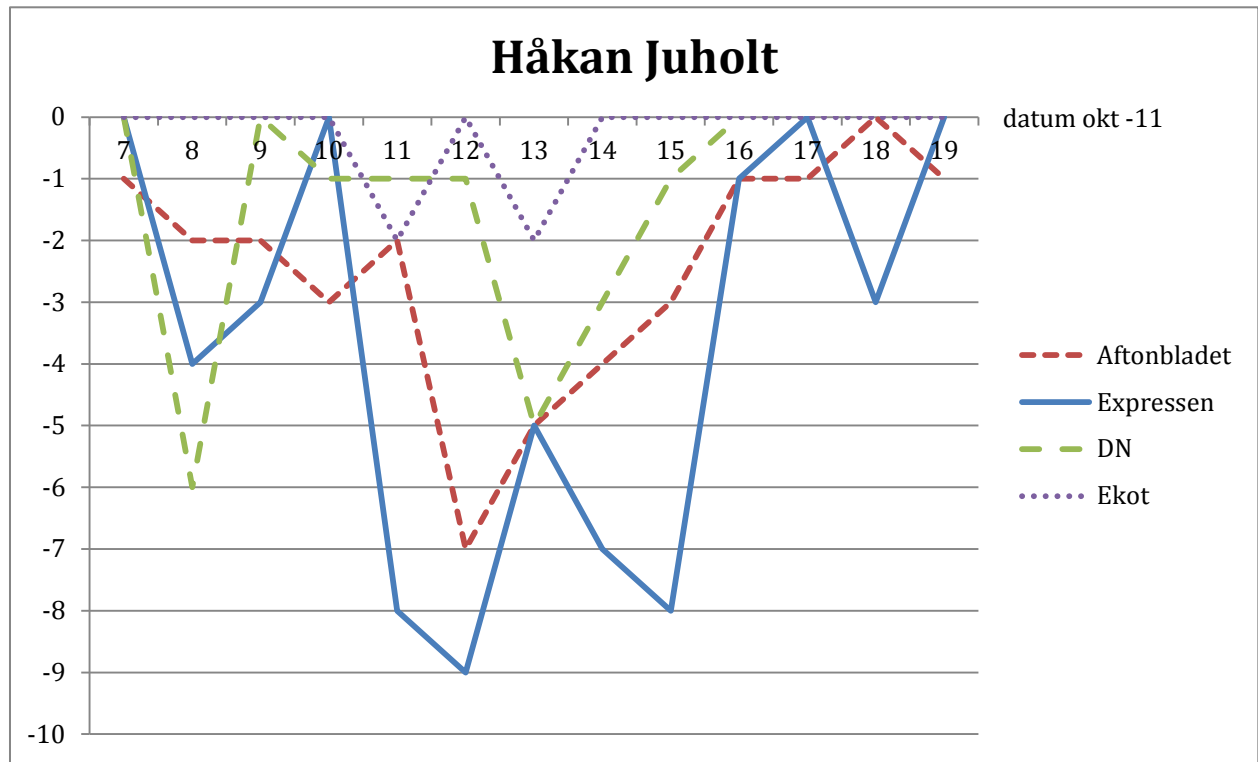
Graf 7 - totalt antal artiklar per dag och medelvärde

Fallet med Håkan Juholt är unikt på det sättet att det publiceras stora mängder med artiklar och inslag flera dagar i rad. Inget annat undersökt fall har så många artiklar publicerade en enskild dag, och inget annat fall har ens i närheten av samma medelvärde.

I graf 8 är artiklarnas drevdrivande inslag uppdelade på publiceringsdatum.

Graf 8 – drevdrivande inslag uppdelat per dag och medium

Till skillnad från övriga undersökta fall visar resultatet kring Håkan Juholt att fler medier bidrog till den drevdrivande journalistiken och dessutom med grövre övertramp än i de tidigare fallen. Ekot står ut som det medieorgan som bäst (minst dåligt) lyckades leva upp till de journalistiska idealen, men helt fria från drevdrivande inslag är de inte. Att Ekot skulle vara den drivande kraften är mindre sannolikt eftersom de kommer långt efter de andra medierna i såväl tiden för publiceringen som mängden journalistik med drevdrivande inslag.

Att peka ut något enskilt medieorgan som det som är den starkaste drivande kraften låter sig inte göras enkelt i fallet med Håkan Juholt och hans affär kring ersättningen för övernattningslägenheten. Dagens Nyheter är de som tidigast och med en jämförelsevis stor kraft publicerar sådant material som hör mediedrev till. Det sker omedelbart i anslutning till avslöjandet, men får också ett tvärt slut när tidningen redan dagen därpå är helt fri från drevdrivande innehåll. Även om tidningen själva därefter har relativt lite inslag av drevdrivande journalistik var de först och kan på det sättet ha gjort det mer acceptabelt för andra att följa efter.

Nästa våg kommer direkt efter den första och leds av Expressen med en styrka som inte tidigare uppmäts. Viktigt att notera är att även om Expressens kurva vänder brant neråt efter nivån på -9 gör övriga mediers höga innehåll det till att den totala summan av drevjournalistiken ligger på en hög och i det närmaste konstant nivå under flera dagar, och det är också under denna period som Ekot publicerar sådant innehåll som ger kraft till mediedrevet.

I fallet med Håkan Juholt skiljer Aftonbladet ut sig jämfört med hur de agerat i de andra fallen. Inledningsvis är de mycket mer återhållsamma än de andra tidningarna. En förklaring som ligger nära till hands är den att Håkan Juholt tillhör Socialdemokraterna – det parti som står tidningen nära. Tidningen skulle vilja skydda sin "egna" politiker mot drevdrivande journalistik. Samtidigt är tidningen inte helt fri från innehåll som ger kraft till mediedrevet. Det talar för att förklaringen inte är så enkel som den vid en första anblick kan tyckas vara, och den inledande avvaktande hållningen snarare kan bero på att Aftonbladet var den tidning som avslöjade hyresaffären och därför hade mycket annat material att fylla tidningen med.

6.4 Sammanfattning

För det första, det finns ingen direkt koppling mellan att avslöja en skandal och att driva ett drev. Det är väldigt tydligt i fallet Håkan Juholt, där det är Aftonbladet som avslöjar, men det är DN som är hårdast ut med drevdrivande journalistik och kräver avgång redan under sin första publiceringsdag. De avgångskraven kommer dessutom från tidningens egna politiska kommentator. Är det då DN som driver drevet mot Juholt? Nej. Man skulle kunna säga att DN initierar drevet och agerar efter Larry J. Sabatos (1993) "*If it bleeds, try to kill it*" (6). Expressen hakar visserligen på men det lugnar snabbt ner sig. Det är först på fjärde dagen det finns tydliga kurvor att peka på. Då går Expressen från 0 övertramp till -8, den näst högsta siffran under drevet, och då är samtliga medier med. Dagen efter hakar Aftonbladet på, två dagar efter hakar DN, men även Ekot på. Det är en tydlig kedjereaktion där Expressen driver drevet och alla andra följer efter. När sedan rapporteringen minskar något i drevkraft är det först Ekot, sen DN, sen Aftonbladet och sist Expressen som vänder uppåt innan granskningen får sitt naturliga slut, att Håkan Juholt får fortsatt förtroende från verkställande utskottet i Socialdemokraterna.

Det är sålunda tydligt att det var Expressen som var drivande i drevet mot Håkan Juholt, även om DN också gjorde ett försök i inledningen.

Att det inte är det avslöjande media som per automatik driver drevet blir också tydligt i fallet Maria Borelius. Det är Expressen som avslöjar skandalen men det är Aftonbladet som under drevets fjärde dag tar tag i drevdrivandet. Expressen hakar på och det gör även, något överraskande, Ekot, fast tre dagar senare. Även i detta fall står det tydligt att det är Aftonbladet som driver drevet, om än Expressen tar över stafettpinnen i slutfasen, publiceringarna som sker samma dag som Maria Borelius avgår. Men trots Expressens trendbrott i slutet av drevet är det Aftonbladet som får ses som drivande.

Vad gäller Sten Tolgfors och Laila Freivalds finns också publiceringar med drevdrivande innehåll. Detta innehåll är dock litet till mängden, och tillsammans med avsaknaden av en intensiv och massiv publicering att dessa inte kan ses som tydliga mediedrev. Därför finns det heller ingen anledning att peka på vem som driver dessa "mediedrev", eftersom något sådant inte existerar.

7. SLUTSATS

7.1 Allt är inte mediedrev

Som resultaten visar är det stor skillnad i rapporteringen kring de mediedrev som har undersökts. Urvalet skedde i huvudsak utefter att de har benämnts som drev av personen som granskats, allmänheten och i vissa fall även tidigare varit föremål för granskning inom den akademiska litteraturen rörande mediedrev (se Nord 2001). Trots detta finns det alltså en stor skillnad mellan de olika fallen.

Värst, eller mest drevinnehåll finns det i fallet Håkan Juholt. Det är en intensiv, daglig rapportering, moralramar, anonyma källor, konsekvenskrav, designade nyheter, nyheter som fokuserar på hans sociala omgivning och mer. Det sker många övertramp, av flera medier och det sker över alla variabler av vad studien anser som dålig journalistik, något som i denna studie, utefter dessa fall benämns som drevjournalistik. För att sammanfatta; det finns en stor mängd drevjournalistik mot Håkan Juholt.

I den andra änden av skalan finns rapporteringen kring Laila Freivalds och Sten Tolgfors. I båda fallen är det en viss drevdrivande bevakning i början, det tystnar under en längre tid och den totala mängden drevdrivande journalistik är mycket låg. Vi kan därmed konstatera att användandet av uttrycket *mediedrev* ofta faller under subjektiva rammar och inte under den vetenskapliga ram som används för att definiera fenomenet. Eller, för att använda andra ord, det fanns i dessa fall inget drev att driva.

Mediedrev har blivit ett uttryck för en intensiv mediebevakning eller granskning och används allt som oftast, inom såväl samhälls- som den akademiska debatten, i en negativ bemärkelse. Det sker med svepande argumentation där den upplevda känslan tar större plats än systematiska och empiriska undersökningar. Studien visar att det finns en tydlig diskrepans mellan nuvarande teori och uppfattning och den nu systematiskt undersökta praktiken. Då teorin tidigare sagt att mediedrev innebär att medierna springer mot samma byte och att det är en dålig eller negativ journalistik som utövas, så ser vi nu att flera av de undersökta fallen snarare innebär att något fått stor medial uppmärksamhet.

Granskningen är en del av det demokratiska journalistiska idealet och det är problematiskt att benämna något som vi gett journalistiken i uppdrag som något automatiskt negativt, då det i själva verket bara handlar om att medierna utför sitt uppdrag. En granskning av elitpolitikens felaktigheter är att anse som en av journalistikens viktigaste och mest centrala uppgifter. Det tryck och det obehag som den utsatta politikern upplever under en hård granskning – och som det inte finns någon anledning att betvivla – är ett *demokratins pris*. Det är populärt och enkelt att ropa mediedrev så fort någon blir utsatt för granskning, men en sådan smutskastning av medierna kan inte bygga på subjektiva upplevelser, utan måste bygga på teori och empiri.

Mediedrev som ord kommer från det drev som bedrivs vid jakt. En samlad trupp utser sitt byte och jagar sedan efter det för att i slutändan, i jägarnas förhoppning, fälla bytet. I många av de fall där det ropas mediedrev handlar det inte om jakt, utan snarare ornitologisk verksamhet. Fågelskådarna letar också upp sitt "byte", men inte för att fälla det. På så sätt sker den journalistiska granskningen också. Även om det är en samlad trupp och alla letar samma fågel, så är det för att förmedla kunskap och information om fågeln, inte för att skjuta ner den från träden. Men det är troligt att vi aldrig får höra en

avgående politiker säga; "det var *mediornitologin* som fick mig att avgå", trots att det många gånger ligger närmare sanningen än att det var mediedrevet som var den avgörande faktorn.

7.2 Följa John

Det graferna i resultatdelen tydligt visar är att när ett medieorgan gör övertramp så förflyttas gränsdragningen för vad media själva anser vara en rimlig journalistik för fallet. Det visar sig genom att en nergång hos en medieaktör gör att flera andra följer efter. De förföljande medierna är inte lika kraftiga i sin drevdrivande journalistik och avslutar den oftast fortare. Beteendet skulle kunna komma ur att händelseutvecklingen i det aktuella fallet är sådan att drevdrivande journalistik uppmuntras men eftersom det är någon eller några dagars fördröjning till att övriga medier följer efter det ledande mediet talar det emot den tolkningen. Istället är det beteende som Larry Sabato (1993) lyfter fram när han skriver "*topics from each frenzy are incorporated into the repertoire of legitimate journalistic inquiry*" (116) mer troligt. När det första mediet har passerat en gräns för vad som är acceptabelt att publicera ökar acceptansen även hos andra medier kring drevdrivande innehåll. Hur medierna följer varandra kan liknas vid den situation som uppstår under leken "följa John" där ledet springer efter men alltid håller sig några steg bakom och agerar med en stunds fördröjning och rörelsen blir aldrig exakt som "Johns". På samma sätt som att ledet slutar sina rörelser lite innan Johns för att hinna anpassa sig till hans nästa rörelse slutar de efterföljande medierna den drevdrivande journalistiken snabbare. De uppåtvärande kurvorna (tillbaka mot 0) sker oftast i omvänd ordning, där först ner blir sist upp. Men det graferna också visar är vem som tar det första steget, alltså flyttar gränsen och därför kan sägas driva drevet i en nedåtgående spiral. Den som ligger i täten och flyttar gränser stakar också upp vägen för hela drevet.

Att medierna följer efter varandra är ett tecken på att de inte lever i en isolerad värld. De måste ständigt förhålla sig till vad andra medier rapporterar och vad som kan anses som en "allmän kunskap" i en medial händelse. Resultatet ger stöd för bilden av att medierna rör sig i flock, vilket kan bero på en rädsla att stå kvar ensam när berättelsen rullar vidare. Det skulle också kunna vara ett resultat av mediernas ökade användning av byråmaterial (Strömbäck & Jönsson, 17). För att kunna göra mer definitiva uttalande kring detta krävs en annan form av studie där ursprunget till de drevdrivande inslagen granskas. Är det en fråga om att ett medieorgan citerar eller refererar till det drevdrivande inslaget som en konkurrent publicerade dagen innan, är det byråmaterial eller gör de efterföljande medierna också unika övertramp?

7.3 Kvällstidningarna driver

Att peka ut en enskild medieaktör som alltid drivande i samtliga mediedrev går inte. Till viss del skiljer sig den drivande kraften åt mellan de olika fallen. Det som däremot står klart är att kvällstidningarna, Expressen och Aftonbladet, står ut. Resultatet är väntat med tanke på att de är de medier som i störst utsträckning väljer att fokusera på persondriven, konfliktfylld och spelorienterad bevakning (Hadenius, Weibull & Wadbring 2011), vilket också är tre typiska drag kring såväl politiska skandaler som mediedrev.

På andra sidan av spektrumet finns Ekot som väldigt sällan innehåller någon drevdrivande journalistik. Flera tidigare teorier (se t.ex. Nord 2001; Allern & Pollack

2012) inom ämnet lyfter fram att mediedrev kännetecknas av en enkelspårig journalistik med samma nyhetsvinklar och ett homogeniserat innehåll. Allra längst i uppfattningen går Timothy Cook (1998) som argumenterar för att medier är *en* enhetlig institution där skillnaden i publiceringar mellan olika medier är försumbar. Denna studies resultat visar att den argumentationen är direkt felaktig. Mediers drevdrivande inslag skiljer sig åt, och skillnaden är dessutom stor. Enskilda medier kan – trots att de verkar i samma kultur och miljö – välja att publicera drevdrivande journalistik eller inte. Publicisten har ett ansvar, det finns en skillnad mellan drevjournalistik och journalistik i ett mediedrev.

7.4 Fortsatta studier

Den här studien tittar bara på publiceringen eftersom det är grunden för vad som kan räknas som mediedrev. Därmed inte sagt att det kan finnas ett stort *medietryck* med reportrar som ringer mitt i natten, barrikaderar trapphus och journalister som ställer svåra frågor till drevpersonens barn. De arbetssätten – även om de inte leder till någon publicering – kan givetvis skapa ett sådant tryck att en politiker inte kan sitta kvar. Ett gott uppslag till fortsatta studier kan därför vara ett fältarbete där en eller flera medieredaktioner följs i deras jakt på nyheter under ett mediedrev. Samtidigt är det viktigt att poängtera att det är en skillnad mellan *medietryck* och *mediedrev*. Teorierna om mediedrev berör i dagsläget inte i någon omfattande utsträckning reportrarernas arbetssätt, även om diskussioner förts om just arbetssätt efter att ett mediedrev passerat. (Löfgren Nilsson 2012, 41f)

Fortsatta studier bör, precis som den här studien gjort, sträva efter att hitta en objektiv måttstock för vad som är ett mediedrev och på så sätt förflytta frågan från induktiva och subjektiva uppfattningar och känslor, till empiri och teori som undersöks med en deduktiv metod. I fallet Laila Freivalds är uppfattningen om att det var ett tydligt mediedrev felaktig. Det tvärtemot vår egna fasta övertygelse inför studien, och känslan av att det var ett mediedrev lever nog kvar i många efter TV-bilderna där Laila Freivalds skäller ut några TV-reportrar i sitt eget trapphus och säger att de borde skämmas. Kanske är det en arbetsmetod som kan ifrågasättas och framtida studier titta närmare på, men känslan av att journalisterna klev över en privat gräns är inte detsamma som att publiceringarna är ett bevisat mediedrev.

Snart är detaljerna bortglömda. Minnesbilden vag. Hon tvingades väl avgå, eller hur? Det var något med lägenheten, hade hon köpt den svart? Nog hade Laila Freivalds ett val. Hon hade kunnat sitta kvar (Weigl 2000)

Ovanstående citat är skrivet av Aftonbladets Kerstin Weigl efter att justitieministern hade avgått, och allt tyder på att hon hade rätt. Till vår förvåning visade det sig att mediedrevet mot Laila Freivalds snarare handlade om fågelskådning och att Larry J. Sabatos teori (Sabato 1993, 6) om att vi känner igen drevet, eller *critical mass*, när vi ser det, inte håller i realiteten.

Det kan också finnas ett uppslag att se hur dagstidningar och kvällstidningar homogeniseras. Det finns indikationer att DN går mot en mer kvällstidningslik rapportering, sett till den förändrade journalistiken i fallet Håkan Juholt, men för att belägga det krävs en tidsstudie över fler drev än vad som gjorts i denna studie.

7.5 Våga ta ansvar

Slutligen kan vi sammanfatta studien med att det går att urskilja vilken medieaktör som driver ett enskilt drev. Däremot går det inte att säga att det alltid är samma medieorgan. I verkligheten är det långt ifrån så att alla medier springer i samma grupp och betar sig på samma sätt. Samtidigt är det inte en fråga om mediedrev lika ofta som samhällsdebattörer och politiker påstår. Publicister måste bli bättre på att förklara och tydligt argumentera för att en publicering är berättigad och en del av den demokratiska uppgiften, för att på så sätt arbeta för en förtroendefylld mediebransch. Publicisterna måste också inse att han eller hon har ett stort ansvar att bedriva just god journalistik. Varje publicering är ett aktivt val och det går att bedriva journalistik fri från drevdrivande inslag. Genom att ta ansvar försvarar man inte bara sitt egna medias förtroende och anseende, utan bidrar också aktivt till att hela mediasystemet bygger förtroende hos publiken – något som i slutändan tjänar såväl medierna som demokratin. Praktiken och debatten måste ta ett par steg närmare teorin och hålla sig till objektiva sanningar istället för subjektiva känslor.

8. Litteraturförteckning

- Allern, Sigurd, Anu Kantola, Ester Pollack, och Mark Blach-Ørsten. "Increased Scandalization. Nordic Political Scandals 1980-2010." i *Scandalous! - the Mediated Construction of Political Scandals in Four Nordic Countries*, redigerad av Sigurd Allern och Ester Pollack, 29-50. Göteborg: Nordicom, 2012.
- Allern, Sigurd, och Ester Pollack. *Scandalous! - the Mediated Construction of Political Scandals in Four Nordic Countries*. Göteborg: Nordicom, 2012.
- Bradburn, Norman M, Brian Wansink, och Seymour Sudman. *Asking Questions - the Definitive Guide to Questionnaire Design - for Market Research, Political Polls, and Social and Health Questionnaires*. San Francisc: Jossey-Bass, 2004.
- Bromander, Tobias. *Politiska skandaler! Behandlas kvinnor och män olika i massmedia?* Kålleröd: Linnaeus University Dissertations, 2012.
- Cook, Timothy E. *Governing with the News - the News Media as a Political Institution*. Chicago: The University of Chicago Press, 1998.
- Djerf-Pierre, Monika, och Jenny Wiik. "Journalistiken och journalisterna." i *Medierna och demokratin*, redigerad av Lars Nord och Jesper Strömbäck, 175-204. Lund: Studentlitteratur, 2012.
- Ekström, Mats, och Bengt Johansson. "Talk Scandals." *ICA Annual Conference*. San Fransisco, 2006.
- Esaiasson, Peter, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson, och Lena Wängnerud. *Medtödpraktikan - konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Nordstedts Juridik, 2009.
- Falkheimer, Jesper. "Medierna och kampen om innehållet." i *Medierna och demokratin*, redigerad av Lars Nord och Jesper Strömbäck, 149-174. Lund: Studentlitteratur, 2012.
- Fladmoe, Audun, och Anders Todal Jenssen. "Alltid kritiks - til alle? En empirisk studie av fem norske avisers atferd i fire skandaliseringsprosesser." *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 2009: 317-349.
- Häger, Björn. *Reporter - en grundbok i journalistik*. Stockholm: Nordstedts, 2010.
- Hadenius, Stig, Lennart Weibull, och Ingela Wadbring. *Massmedier - press, radio och tv i den digitala tidsåldern*. Stockholm: Ekerlids förlag, 2011.
- Held, David. *Demokratimodeller - från klassisk demokrati till demokratisk autonomi*. Göteborg: Daidalos, 2005.
- Holmqvist, Anette. *Aftonbladet*. den 27 06 2012.
<http://bloggar.aftonbladet.se/politikerrollen/2012/06/har-ar-osynligaste-ministern/>
(använd den 08 05 2013).
- Jenssen, Anders Todal, och Audun Fladmoe. "Ten Commandments for the Scandalization of Political Opponents." i *Scandalous! - the Mediated Construction of Political Scandals in Four Nordic Countries*, redigerad av Sigurd Allern och Ester Pollack, 51-72. Göteborg: Nordicom, 2012.
- Johansson, Bengt. "Politiska skandaler är ett sundhetstecken." *Borås Tidning*, 11 2007.
- Kahneman, Daniel, och Amos Tversky. "Choices, Values and Frames." *American Psychologist*, 1984: 341-351.

- Löfgren Nilsson, Monica. "Ändamålet helgar medlen?" i *Svenska Journalister 1989-2011*, redigerad av Kent Asp, 41-47. Institutionen för journalistik, medier och kommunikation, 2012.
- Lerner, Thomas. "Medieforskare i Lund granskar fenomenet." *Dagens Nyheter*, den 16 04 2010: 37.
- Lull, James, och Stephen Hinerman, . *Media Scandals*. Oxford: Polity Press, 1997.
- Nilsson, Joakim. *Offentlighetens tribunal - drevkarlar och demokratin*. Lund: Statsvetenskapliga institutionen, Lunds universitet, 2004.
- Nord, Lars. *Statsråden och drevem*. Stockholm: Institutet för Mediestudier, 2001.
- Nord, Lars, Gunn Enli, och Elisabeth Stúr. "Pundits and Political Scandals - a Study of Political Commentators in Norway and Sweden." i *Scandalous! - the Mediated Construction of Political Scandals in Four Nordic Countries*, redigerad av Sigurd Allern och Ester Pollack, 87-102. Göteborg: Nordicom, 2012.
- Nord, Lars, och Jesper Strömbäck. "Demokrati, medier och journalistik." i *Medierna och demokratin*, redigerad av Lars Nord och Jesper Strömbäck, 9-46. Lund: Studentlitteratur, 2012b.
- Nord, Lars, och Jesper Strömbäck, . *Medierna och demokratin*. Lund: Studentlitteratur, 2012.
- Pierson, Paul. "When Effect Becomes Cause: Policy Feedback and Political Change." *World Politics*, Jul 1993: 595-628.
- Pihlblad, Anders. *Drevet går*. Stockholm: Natur & Kultur, 2010.
- Sabato, Larry J. *Feeding Frenzy - How Attack Journalism Has Transformed American Politics*. New York: The Free Press, 1993.
- Sabato, Larry J., Mark Stencel, och S. Robert Lichter. *Peep Show - Media and Politics in an Age of Scandal*. Oxford: Rowman & Littlefield Publishers, Inc., 2000.
- SCB. *Design Your Question Right - How to Develop, Test, Evaluate and Improve Questionnaires*. Stockholm: SCB, 2004.
- Shehata, Adam. "Medierna och makten över publiken." i *Medierna och demokratin*, redigerad av Lars Nord och Jesper Strömbäck, 317-344. Lund: Studentlitteratur, 2012.
- SOU 1995:37. *Vårt dagliga blad - stöd till svensk dagspress: betänkande*. SOU, Stockholm: Pressutredningen -94, 1995.
- Strömbäck, Jesper. "Journalistiken och politiken." i *Medierna och demokratin*, redigerad av Lars Nord och Jesper Strömbäck, 263-290. Lund: Studentlitteratur, 2012.
- Strömbäck, Jesper, och Anna Maria Jönsson. "Nyheter i konkurrens - journalistikens kommersialisering?" *Nyheternas sociologi och estetik*. Ålborg: Den 17:e Nordiska Medieforskarkonferensen, 2005.
- Strömbäck, Jesper, och Christina Holtz-Bacha, . *Opinion Polls and the Media - Reflecting and Shaping Public Opinion*. Hampshire: Palgrave Macmillan, 2012.
- Svenska Journalistförbundet. *Etiska spelregler för press, radio och TV*. Svenska Journalistförbundet, 2013.
- Sveriges Radio. *Medierna 20 april*. 2013. Radio.
- Thompson, John B. *Political Scandal - Power and Visibility in the Media Age*. Cambridge: Polity Press, 2000.

VEM DRIVER DREVET?

"Tryckfrihetsförordningen." *Svensk författningssamling*.

<http://www.riksdagen.se/sv/Dokument->

Lagar/Lagar/Svenskförfattningssamling/Tryckfrihetsförordning-19491_sfs-1949-105/
(använd den 08 05 2013).

Wahlberg, Stefan. *Ett oavvisligt allmänintresse - om mediedrev och politiska affärer*.

Stockholm: Timbro, 2008.

Weigl, Kerstin. "Jag tycker synd om Laila Freivalds." *Aftonbladet*, 09 2000: 15.

von Krogh, Torbjörn, red. *Räkna med nyheter - Journalisters (ibland obesvarade) förkärlek för siffror och statistik*. Mölnlycke: Stiftelsen Institutet för mediastudier, 2013.